

ИЗДАЊА НАРОДНОГ МУЗЕЈА У ЛЕСКОВЦУ

**ЛЕСКОВАЧКИ ЗБОРНИК
XL**

Лесковац, 2000.

Радмила Жуџић

НЕКЕ ПАРАЛЕЛЕ ИЗМЕЂУ БУГАРСКОГ И ЈУЖНОМОРАВСКОГ АНТРОПОНОМАСТИКОНА

Циљ овога рада је да се установе сличности и разлике између бугарског и јужноморавског антропономастикона на основу мотивисаности личних имена и њихове творбе. Имена ће бити прегледана по најзаступљенијим мотивационим и творбеним типовима.

Биће начињен и покушај да се лично име, сходно семантици, дефинише у светлу општелингвистичких законитости.

Ово упоредно истраживање засновано је на грађи која је за бугарски језик узета из Етимолошког речника личних имена Николаја Ковачева¹ (у даљем тексту: Ковачев 1995), а за јужноморавски говор из Речника личних имена код Срба Милице Грковић² (у даљем тексту: Грковић 1977). Наравно, сходно задацима рада, из наведеног извора су коришћена лична имена са пунктова: Власотинце и околина, Лесковац, Лесковац и околина, Врање и Ниш. Корпус је допуњен још личним именима из околине Лебана и Лесковца која сам лично бележила. Као допунски извор узета су лична имена сачувана у микропонимији доњег тока слива Јабланице, као и у презименима, која су заједно са микроназивима дијахроно отпорнија од личних имена.³

Јужноморавска лична имена (у даљем тексту: јмл), за разлику од бугарских (у даљем тексту: бли), неће бити акцентована, да би се с једне стране избегла недоследност (она су у Грковић 1977 неакцентована), а с друге стране произвољност у одређивању акцента.

Сврставање одређеног бли у одговарајућу мотивациону групу биће спроведено на основу тога како је оно протумачено у Ковачев 1995. За имена која се на плану израза, али не и на плану садржаја као основе за утврђивање мотивисаности, поклапају са јмл биће дато тумачење у виду напомене на одговарајућем месту.

Критеријум за редослед мотивационих група неће бити бројчана заступљеност одређене групе (пребрајање имена одузело би много времена),

већ ће се поћи од оне групе чији се мотивациони елементи односе на конкретна, манифестативна својства човека.

Због преплитања мотива унутар једне групе, као што је то случај код личних имена зоонимске (ређе фитонимске) мотивисаности, нека зоонимска лична имена са израженим мотивом заштите од умирања, нечастивих сила и сл., биће дата у оквиру мотивационе групе зоонимских имена на која ће бити упућена имена настала по тотемским животињама из групе заштитних личних имена.

За бугарска лична имена мотивисана називима биљака и животиња, на плану израза различитим од назива у српском језику, дати су преводни еквиваленти. Латински називи су преузети од Ковачев 1995 уз претходно сравњење са Ботаничким речником имена биљака Д. Симоновића и Како живе животиње А. Брема.

СЕМАНТИЧКА КЛАСИФИКАЦИЈА

I. Мотив надевања личних имена са жељом да њихови носиоци добију пожељна физичка својства, карактерише оба именовслова. Имена ће бити прегледана по елементима општег мотива.

I. 1. а. Елементом опште телесне лепоте мотивисана су нпр. ова бли: Гизда (ж), Гиздава (ж), Гиздо (м), Гюзела (ж) - према гюзел „леп“, Дивана (ж), Дивна (ж) - да буде прекрасна, лепа, Зора (ж) - да буде сјајна и лепа као зора, Икона (ж), Икония (ж) - да буде лепа и честита као светица, Кипра (ж) - да буде кипра „стасита, лепа“, Кипро (м) - да буде стасит, леп, Краса (ж), Красен (м), Убавка (ж), Убан (м), Хуба (ж), Хубавена (ж), Хубава (ж), Хубавка (ж), Хубан (м).

Исти елемент мотивисао је ова јмл: Гиздава, Дивна, Красица, Лепава, Лепана, Лепка, Лепша, Лепоја, Лепоје, Лепосава, Убавка, Цакана, Иконија.

1) Сва наведена бли, изузев Икона, Икония и Зора су придевског порекла. Таквог образовања су и јмл изузимајући име Иконија.

2) С творбеног аспекта, бли Гиздава, Гюзела, Кипра, Красен, Хубава, као и јмл Гиздава, Дивна, Цакана су придеви у свом основном облику у функцији именица.

3) Бли Дивка, Убавка, Хубавка, Хубавена, као и сва остала јмл (изузев имена датих под 1) и 2)) настала су суфиксацијом придева из основе имена.

4) Бли Кипро и Краса настала су аналошки према женском имену Кипра, односно мушком имену Красен. Овакав пут настанка није забележен код јмл ове мотивације.

5) Изузимајући име Убавка, сва јмл придевског порекла, настала су према придевима који одговарају садашњем стању стандардног језика.

6) Бли Зора доводи се у везу са особинама овог дела дана. Јмл Зора,

Зоран, Зорица мотивисана су зором као делом дана када је новорођенче дошло на свет. О томе исп. тумачења наведених имена под нап. 18, 19, 20, у овом раду.

I. 1. б. Лепотом очију семантички су условљена нпр. следећа бли: Ва́кла (ж), Ва́клина (ж), Ва́клуша (ж) - од вакла „црноока, црних обрва“, са жељом да има црне очи, црне обрве, Ва́клин (м), Ва́клуш (м) - од ва́къл „црноок, црних обрва“, са жељом да има црне очи, црне обрве, Вежда́н (м), Вежда́на (ж) - да има изразито лепе обрве, Мо́дро (м) - да има плаве очи.

Овим елементом мотивисано је у јужноморавском антропономастикону само име Светозар.⁴

Већа заступљеност бли постигнута је конкретизацијом лепоте очију која се једном огледа у њиховој боји, а други пут у лепоти обрва.

I. 1. в. Лепота косе семантички је мотив нпр. ових бли: Вра́н (м), Вра́нка (ж) - да има лепу црну косу, Коса́н (м), Коса́на (ж) - према коса́н „који је са лепом, густом, бујном косом“, Коса́р (ж) - од коса́р „који је с дугом косом, дугокос“, са жељом да има дугу косу, Коприн (м), Коприна (ж), Копринка (ж) - од коприна „свила“, да има сјајну и мекану косу као свила, Свила́н (м), Свила́на (ж), Свилен (м), Свилена (ж), Свиленка (ж), Свиленчо (м) - да буде леп(а) с меком и сјајном косом.

Јмл овакве мотивисаности су Косана и Косара.

Уочава се већа продуктивност бли условљених лепотом косе. Разлози за ово су следећи:

Суфиксалном деривацијом апелатива коса изведена су већ наведена бли и јмл.

У бли Вран и Вранка лепота косе је конкретизирана црном бојом.

Остала бли настала су поређењем косе са особинама које има свила и њен синоним коприна.

I. 1. г. Лепота лица је мотив за следећа бли: Гал (м), Га́ла (ж) Га́луша (ж) - од гал „црн, црномањаст“, да је црн(а), црнпураст(а), Кафе́на (ж), Кафя́ва (ж) - да јој је кожа боје кафе, Ру́мен (м), Ру́мена (ж), Румя́н (м), Румя́на (ж) - да буде румен(а), Сне́жа (ж), Снежана⁵ (ж) - да буде чиста и бела као снег, Ся́ро (м) - од ся́р „сив, загасит“, да има сиву, тамну боју лица, Че́рнџо (м), Че́рна (ж) - да буде црн(а), Черве́нко (м) - да буде здрав, црвених образа.

Јмл овакве мотивисаности су нпр.: Бела, Белан, Белана, Белашин, Белош, Белисава, Белица, Белка, Белојка, Белуна, Гара, Румена, Руса, Руско, Русана, Русија, Русинка, Руска, Светлан, Светлана⁶, Светолик⁷, Црни, Црнча.

Запажа се да је у бугарској култури пожељна црна, тамна боја лица; изузетак су имена Сне́жа и Снежана.

Јмл су претежно настала према придевима бео и светао.

Пожељна особина румених, црвених образа готово да је равномерно заступљена у оба именована. Највероватније се и у једној и у другој култури румени, црвени образи доводе у везу са добрим здрављем.

1. 2. 1. Општи мотив пожељних душевних особина реализује се у бугарским личним именима низом конкретних елемената (јак, чврст карактер, јака воља, блага нарав, скромност и примереност, искреност, чистота душе, правдољубивост, доброта, веселост, радост, љубав према раду, омиљеност у друштву, заштитнички однос према најближима, храброст и неустрашивост).

Најфреквентнија имена овакве мотивације биће овде наведена по редоследу појединачних елемената у оквиру општег мотива: Камен (м), Камена (ж), Кремѐн (м), Кремѐна (ж), Тврџдин (м) - са жељом да буде јаког, чврстог карактера, Желјаз (м), Желјаз (ж), Желјазка (ж), Желјазко (м), Стамен (м), Стамена (ж) - са жељом да има јаку, чврсту вољу, Блага (ж), Благо (м), Благаџка (ж), Благица (ж), Благуна (ж) - да буде благе нарави, Благомиљ (м) - да буде благе нарави и мио, Хрисим (м), Хрисима (ж), Хрисимка (ж) - према хрисим нар. „скроман, миран, повучен“, са жељом да буде скроман (скромна), миран (мирна), повучен (повучена); Тихомиљ (м) - да буде тих, миран; Искрен (м), Искрена (ж) - да буде искрен (искрена) у опхођењу с људима; Сълза (ж), Сълзана (ж) - да буде душе чисте као суза; Правда (ж) - са жељом да се бори за истину; Добра (ж), Добрањ (м), Добрања (ж), Добриљ (м), Добриља (ж) - да буде благородног карактера; Добромиљ (м), Светомиљ (м) - са жељом да чини добра дела, да шири мир у свету; Бранимиљ (м) - да брани и штити оне који су му блиски; Весел (м), Веселињ (м), Весела (ж), Веселина (ж), Веселка (ж) - са жељом да буде весело (весела), да се радује животу; Радослав (м), Радослава (ж) - да је радостан и славан; Радос (м) - да другима доноси радост; Дејо (м), Дејина (ж), Дејан (м), Дејана (ж) - према дејан „активан, енергичан“, са жељом да буде активан (активна), енергичан (енергична); Драгољуб (м), Драгољуба (ж) - да буде драг(а) и вољен(а); Драга (ж), Драган (м) - од стб. драгъ „мио, вољен“, са жељом да буде омиљен у друштву; Храбър (м), Храбра (ж), Юнак (м) - да буде храбар, смео, неустрашив.

У јмл такође се огледа богатство конкретних елемената општег мотива пожељних душевних особина (блага нарав, искреност, правдољубивост, честитост, доброта, веселост, радост, гордост, особина да буде драг, мио, да воли и буде вољен). Имена ће и овде бити изложена по редоследу наведених елемената: Благоја, Благија, Благиња, Благојка, Благуна, Благица; Искрен; Правда, Правдаца, Правдмир, Правдољуб, Правомир; Рисим, Рисима, Рисимка; Добривоја, Добрила, Добринка, Добруна, Добрунка, Добрин, Добринко; Весела, Веселина, Веселинка, Веселка, Ведро; Радован, Радан, Радмила, Радунка; Гордан, Гордана;⁸ Драган, Драгана, Драгица, Драгиша; Милен, Милија, Милана, Милан, Миланка, Милева, Милена, Миленко, Милица; Љубан, Љубинка,⁹ Љубица¹⁰, Љубиша.

Нека бли из напред изложене групе заслужују коментар: име Камен, као и имена Желяз, Желяза мотивисана су жељом да особе с тим именом буду карактерне, да имају јаку вољу. О мотивисаности јмл имена Камен, Гвозден, исп. нап. 28, 29, у овоме раду. Име Сузана на простору јужноморавског говора, као и на простору српског језика уопште, само се на плану израза поклапа са бли Сълзана. На плану садржаја ова два имена су различита, те их стога можемо сматрати хомонимима. Бугарско Сълзана има јасну мотивацију према сълза „суза“. Библијско име Сузана настало је од хебр. Šosanna „бели крин“, а код нас је прихваћено у новије време преко западноевропских језика (Грковић 1977).

Бли Дејан, Дејана настала су према придеву деен „активан, енергичан“, док су јмл Дејан, Дејана изведена од Деја, хипокористика од имена Десимир, Десислав (Грковић 1977).

1. 2. 2. Жеља да новорођено дете заузме у породици место старијег или најстаријег брата, да добије сестру чијој ће деци бити ујак, да има сина чија ће га деца звати дедом, мотив је нпр. ових бли: Бајо (м), Бајко (м), Бајчо (м) - да постане старији брат; Батъо (м) - да порасте и постане најстарији брат; Бра̀то (м), Братан (м) - да има много браће; Вуйчо (м) - да постане ујак; Дедо (м), Родъо (м) - да постане деда, да му се породица умножава; Челедин (м) - да има велику породицу. Сва ова имена имају социолошку позадину. У њима се огледа жеља за проширењем породице.

На јужноморавском простору посведочена су само имена настала према апелативу брат: Братимир, Братомир, Братољуб. Име Братош сачувано је у микропониму Братошевачки дол.¹¹ Нема имена према осталим апелативима за сродство. Тумачење да ова наша имена имају исту мотивацију као већ изложена бли с апелативима за сродство, било би произвољно.

1. 2. 3. Животним успехом кроз стицање богатства и славе мотивисана су ова бли: Бан (м), Банко (м) - да постане бан, господар; Бѣго (м), Бѣйо (м) - да постане бег; Виден (м) - да буде познат; Видослава (ж) - да буде славна; Владисла̀в (м) - да постане славан, да влада; Станисла̀в (м), Станисла̀ва (ж) - да постане славан (славна), чувен (чувена); Господин (м), Господина (ж), Господинка (ж) - да постане господар, велепоседник.

Јмл овога типа, изузев имена Владимир, Владислав, нема.

Бли Станисла̀в, Станисла̀ва у свом првом делу имају глагол ста̀на „постанем“. Глаголска основа стан у јмл Станислав, Станислава у значењу је стати, а спадају у групу заштитних личних имена. За име Станислав исп. нап. 35, у овоме раду.

Бли Господинка, на плану израза, идентично је јмл Господинка као варијанти имена Госпођинка које се везује за рођење у дане празника Мале и Велике Госпође. За име Госпођинка исп. нап. ¹⁵, у раду.

1. 3. Здравље (добро здравље, дуговечност, срећан живот, продужена младост, животни оптимизам) је мотив којим су у бугарском именослову

условљена нпр. ова имена: Здраве (м), Здравејка (ж), Здравејко (м), Здравелин (м), Здравелина (ж), Здравка (ж), Здравко (м) - да буде здрав(а); Багрјан (м), Багрјана (ж) - према багрен „црвен, румен; здрав“, да буде црвен(а), румен(а) (црвена, румена боја као симбол здравља); Вѣли (м) - да доживи дубоку старост, Столѣтка (ж) - да живи сто година, Жива (ж), Живко (м), Живка (ж) - да буде дуговечан (дуговечна); Младѣн (м), Младѣна (ж), Младѣнка (ж) - да дуго буде млад(а), Младост (ж) - да живи продуженом младошћу; Свежа (ж), Свежен (м) - према свеж „који има животну снагу, виталност“, да буде животан, виталан, оптимистичан, Срѣтен (м), Щастлив (м) - да буде срећан у животу.

На подручју јужноморавског говора ткђ. су уобичајена имена с кореном здрав, жив, млад, сретан: Здравко, Здравка, Живадин, Живан, Живко, Живка, Живана, Живанка, Младен, Младенко, Младенка, Сретен¹², Сретко, Срећко, Сретенија, Сретенка.

Јужноморавски именослов, за разлику од бугарског, не потврђује имена с конкретним елементима за дуговечност и животну виталност. Код јмл, изузев имена Сретен, није присутна директна онимизација која се уочава у бли Здраве, Младост, Жива, Свежа, Щастлив.

I. 4. Продуктивност личних имена по старим занимањима ограничена је у оба антропономастикона. Бугарски извор бележи имена Ковка (х 2 ж), Ковна (х 15 ж) према глаголу ковати, поткивати као и име Ковња (х 17 ж) према ковња „поткивачка радња“. Занимљиво је да су овим занимањем мотивисана само женска лична имена. У јужноморавском именослову (у примарном извору) нису потврђена имена Ковач, Кован, Ковинка, којих иначе има у широј језичкој бази. Лично име Ковач сачувано је у породичном надимку Ковачови, а име Ковинка у презимену Ковинић (Жугић, Ономастичка грађа).

Пажње су вредна бли по релативно новим занимањима типа: Майор (м) - са жељом да у војсци достигне чин мајора, Студѣнка (ж) - да постане студенткиња, Студѣнто (м) - да постане студент, Иконѣм (м) - са жељом да постане црквени или манастирски управитељ, Касиѣрка (ж) - да постане касирка, Гуда (ж) - да постане виолинисткиња.

Имена по релативно новим занимањима нема ни на подручју јужноморавског говора, као ни у широј језичкој бази.

II. Мотивисаност личних имена фитонимима заступљена је у оба антропономастикона. Наводимо најпре нека бли овакве мотивације: Билян (м), Биљана (ж) - у основи је биље, биљка, Босилка (ж), Босилко (м) према босилек „босиок“ (*Ocimum basilicum*), Вишја (ж) према вишна „вишња“ (*Prunus cerasus*), Гладиѣла (ж) према гладиола (*gladiolus*), Грозда (ж), Гроздан (м), Гроздана (ж), Дафјин (м), Дафјина (ж) - према дафјина „ловорово дрво“, Замба (ж) - према замбак „крин“ *Lilium candidum* или перуника *Iris germanica*, Зјумбул (м), Зјумбула (ж) од зјумбјул „зумбул“ (*Hiacanthus*

orientalis), Любика (ж) - према кандилка *Aquilegia vulgaris*, Гороцвѣт (м) - према гороцвет *Adonis*, Малина (ж), Малин (м), Мимоза (ж), Любича (ж) - према велигденче, *Veronica*, Смил (м), Смилко (м) Смиљана (ж) - према смиље *Halichrisum ageratum*, Каранфил (м), Каранфила (ж), Орхидеја (ж), Хризантѣм (м), Хризантѣма (ж), Циклама (ж), Латинка (ж) - од латинка *Troaeolum majus*, Невѣн (м), Невѣна (ж), Шибой (м), Гладиола (ж), Явор (м), Яворка (ж), Ягода (ж), Ясмѣн (м), Ясмѣна (ж), Цвета (ж), Цветана (ж), Цветанка (ж), Цветан (м), Ружа (ж), Ружан (м), Лоза (ж), Лозан (м), Лозана (ж), Лиљана (ж).

Посебну пажњу привлаче имена настала по биљкама чији називи нису уграђени у јмл: Брѣза (ж), Брѣзо (м), Брезѣца (ж), Бука (ж), Бўко (м) - према буква, Габър (м) - према граб, Детелина (ж), Детелин (м), Крушка (ж), Крушко (м), Лимбн (м), Лимбна (ж), Липа (ж), Овса́на (ж) - према овас, Портока́л (м) - према наранџа, Капи́на (ж) - према купина *Rubus*, Палма (ж), Палмѣн (м), Прасковѣя (ж) - према бресква *Samigdalus persica*, Орѣшко (м), Орѣшка (ж) - према орах *Spireea filipendula*, Черѣша (ж) - према трешња *Prinis avium*. Чубра (ж) - према чубрица *Satureja hortensis*.

Међу јмл наводимо најпре она имена која су посведочена на више пунктова јужноморавског говора: Биљана¹³, Босиљка, Врбена, Гроздан, Гроздана, Дафина, Дуња, Зумбулка, Јаблан, Јаворка, Јагода, Јасмина, Каранфилка, Латинка, Љиљана, Малина, Невена, Невенка, Невенко, Рузмари́нка, Ружа, Ружица, Смиљана, Цвета, Цветана, Цветанка, Цветан, Цветко. Следећа имена забележена су на по једном пункту: Врба, Јабука, Јаглика, Јасенка, Јабланка, Кринка, Каранфил, Лозана, Лозан, Лозица, Невен, Трњина.

Уопштено гледано, већа је фреквентност бугарских личних имена насталих по фитонимима (око 2,7% од укупног броја личних имена).

Личних имена оваквог образовања на подручју јужноморавског говора, по лично изведеној статистици, има око 1%.

Већа заступљеност фитонимских личних имена у бугарском антропономастикону може се објаснити: 1) много већим бројем фитонима који су послужили као мотив за лично име и 2) успостављањем мушких облика имена према женском имену апелативног фитонимског образовања: Детелин < Детелина, Дафин < Дафина, Крушко < Крушка, Палмѣн < Палма, Хризантѣм < Хризантѣма, Брѣзо < Брѣза, Бўко < Бўка, Върбан < Върба и сл., или пак успостављањем женских облика имена према мушким: Лимбна < Лимбн, Яворка < Явор, Ясмѣна < Ясмѣн, Невѣна < Невѣн, Зјомбула < Зјомбул, Фидана < Фидан и сл.

III. У групи личних имена зоонимског порекла, у оба именована, запајају се два мотивациона елемента: 1) елемент именовања по животињама уопште са мотивом да носилац имена добије једну од особина животиње чије ће име носити и 2) уграђивање имена животиња у лична имена с

непосредним мотивом проистеклим из веровања о заштитној улози животиња.

Наводимо најпре нека бли мотивисана елементом 1): Врџбо (м) - са жељом да буде живахан као врабац, Гълџб (м), Гълџбџн (м), Гълџ бџца (ж) - по голубу или голубици као симболу лепоте и невиности, Гугџтка (ж) (гугџтка је врста голуба), Columba tutrug, Зџџ (м), Зџџ (ж), Зџџка (ж), Зџџко (м) (у Ковачев 1995, није конкретизована особина зеца која је била непосредни мотив именована), Канџри (м) - према арх. канџр „врста птице певачице“, Кошџта (ж) - да буде грациозна као кошџта, Пеперџда (ж) - од пеперџда „лептир“ Рарџџо, Светџлка (ж) - по светџлка „сџитац“ са жељом да доноси људима светлост, Славџџ (м), Славџџка (ж), Славџџко (м) - од славџџ „славуј“, Сокоџџн (м), Сокоџџна (ж), Сокоџџца (ж) - по соколу, птици грабљивици опеваној у народним песмама, али се не прецизира да ли су ова имена заштитна, или мотив проистиче из неке друге особине ове птице, Соџџка (ж) - од соџџка „врста шарене птице“ *Stanulus glandarius*, Орџл (м) - по орлу „царској птици“, Паџн (м), Паџна (ж), Паџнка (ж), Паџница (ж) - по пауну, са жељом да буде леп(а) као паун (пауница).

Лична имена с елементом 2): Вџлкџн (м), Вџлкџна (ж), Вџлко (м), Вџлка(ж), Вџлкоџн (м), Вџлкџнка (ж) - према вџлк „вук“, Медвџд (м), Мџчо (м) - од медвед, мечка да га не нападају животиње.

Из прегледаних бли под 1) може се запазити да се у највећем броју случајева прецизира непосредни мотив именовања. Има се утисак да је овакав начин увођења у мотив надевања личних имена прилично непоуздан. Наиме, за мотив настанка имена узима се у обзир само једна особина појма којим је означен збир особина. Можда би се пре могло говорити о укључивању једне, било које позитивне особине зоонима у лично име, чиме би се остварила дистинкција према заштитним зоонимским личним именима. И у бугарској и у нашој култури, животиње којима су мотивисана имена под 1) јављају се у конотацији нечег позитивног, доброг, лепог, као што се животиње чија су имена уграђена у ли под 2) јављају у конотацији нечег страшног, лошег, чега се ваља бојати. То значи да сваки припадник одређене језичке средине, у овом случају бугарске и наше, може сегментовати конкретну стварност која се односи на животиње различито. Имајући у виду блискост култура, заједнички елемент могла би представљати опозиција позитивно / негативно, односно добро / лоше.

С обзиром на напред изнето образложење, јмл зоонимске мотивације биће разврстана у два типа као и бли, али ни код једног имена неће бити прецизиран појединачни мотив именовања.

Јужноморавска лична имена типа 1) нпр. су: Грџлица, Голуб, Лабуд, Паун, Паунко, Пауница, Славџџ, Славџџка, Сокол.

За тип 2) наводимо нпр. ова имена: Јелен, Јеленко, Вукаџин, Вукаџинка, Вукана, Вукица, Вукосава, Вукаџин.

Приметна је већа заступљеност зоонимских личних имена у бугарском антропономастикону. Разлози су истоветни као код фитонимских личних имена.

IV. Не тако богата, али семантички је занимљива група личних имена везана за време (на јужноморавском простору и за место) доласка на свет новорођенчета (дан, месец, годишње доба рођења, редослед рађања у породици у коме се (само у бугарском именослову) открива и елемент са жељом да дете са таквим именом претходи рођењу наредног жељеног детета у породици).

Бугарска лична имена овакве мотивисаности доносимо по редоследу наведених елемената: Понделија (ж) - рођена у понедељак, Пондџо (м) - рођен у понедељак, Срџа (ж), Сряда (ж) - рођена у среду, Пџтко (м) - рођен у петак, Сџба (ж), Сџби (м), Сџботин (м) - рођен(а) у суботу, Недџлка (ж), Недџља (ж), Недџлчо (м) - рођен(а) у недељу; Јануари (м) - рођен у јануару, Сџчка (ж) - према сџчко, нар. називу за месец фебруар, Април (м), Априлка (ж) - рођен(а) у априлу, Мај (м), Маја (ж) - рођен(а) у мају, Јуни (м) - рођен у јуну, Првомај (м), Првомајка (ж) б рођен(а) првога маја, Септември (м), Септемвријка (ж), Септемврина (ж) - рођен(а) у септембру; Пролет (ж), Пролџта (ж), Пролџеса (ж), Пролџтина (ж), Пролџтинка (ж), Пролџтин (м) - рођен(а) у пролеће, Лџто (м) - рођен у лето, Ђсен (м) - рођен у јесен; Прволџтка (ж) - рођена у првој години брака; Пџрва (ж), Пџрвана (ж), Пџрвана (ж), Пџрви (м), Пџрво (м) - прво дете у породици; Трџти (м), Трџтјак (м), Трџта (ж), Трџйка (ж), Трџја (ж), Трџјана¹⁴ (ж), Трџйо (м), Трџјна¹⁴ (м) - треће дете у породици, или да претходи рођењу трећег детета.

Јужноморавска лична имена овакве мотивисаности су: Средоје, Петак, Петко, Петкана, Недеља, Недељка, Недељко, Госпава, Госпођинка,¹⁵ Душан¹⁶, Душица¹⁷, Зора¹⁸, Зоран¹⁹, Зорица²⁰, Даница²¹, Маја,²² Опролеђована; Првул, Првослав, Првен, Првена, Прван; Горан²³(изведено од Гор(а) + ан), Горча (изведено од Гор(а) + ча, Горица (изведено од Гор(а) + ица); Планинка.

Из прегледаних бли и јмл овакве мотивације могу се извести следећи закључци: 1) у бугарском именослову нису уграђени називи два седмична дана (уторак и четвртак), а у јужноморавском четири (понедељак, уторак, четвртак и субота); у бли уграђени су називи пет месеци у години, а у јмл само име једног месеца; бли имају мотивацију у три годишња доба, док јмл само у једном; бли ове групе мотивисана су редним бројевима први, трећи и четврти, док јмл само бројем први; 2) у бугарском именослову нема личних имена која се везују за дане хришћанских празника, као што је то потврђено за јужноморавска лична имена; 3) изостају бли по месту где новорођенче долази на свет.

Из напред изложених поређења мотивационих елемената може се извести закључак о бољој заступљености бли овакве мотивације.

V. Лична имена мотивисана топонимима и хидронимима (ређе етронимима) уобичајена су и у бугарском и у јужноморавском антропоономастикону.

Разгледаћемо најпре нека бли овакве мотивације домаћег порекла: Балкан (м) - по једном од имена Старе поланине, Витоша (ж), Пирин (м), Плевенка (ж), Пловдивка (ж), Рила (ж), Румелија (ж), Хема (ж) - по месту Хем које је тракијски назив Старе планине, Хисара (ж), Хисарка (ж) - по месту Хисар код Пловдива; Бистрица (ж) - по једној од седам река с овим називом у Бугарској, Морава (ж), Јантра (ж) - по имену реке која протиче кроз Велико Трново.

Од многобројних имена топонимског постања страног порекла наводимо само нека: Анатолиј (м), Аризон (м), Атон (м), Варшава (ж), Вирџинија (ж), Гевгелија (ж), Македонија (ж), Любљана (ж), Нишља (м), Орлеан (м), Персија (ж), Призрен (м), Прилеп (м), Солун (м), Солунка (ж), Спарта (ж), Русија (ж), Хавана (ж), Југослав (м), Југославија (ж); Висла (ж), Драва (ж), Дрина (ж); Македонка (ж).

Од јмл топонимске, хидронимске и етронимске мотивације домаћег порекла наводимо нпр. ова имена: Босанка, Варадинка, Југослав, Југослава, Косовко, Косовка, Сарајка, Смедеревка; Дрина, Дринка, Дунавка, Јадранко, Јадранка, Моравка, Топлица; Словенка, Словенко, Србијанка.

На простору јужноморавског говора забележена су само два имена овакве мотивације страног порекла: Солунка; Гркиња.

На основу наведених бли, али и из ширег увида у Ковачев 1995, може се запазити тенденција надевања имена по топонимима и хидронимима страног порекла, за разлику од јужноморавског именослова у коме су присутна само два оваква имена.

Посматрана с творбеног аспекта, упоређена имена претходне мотивационе групе, показују различито стање. У бугарском именослову, у највећем броју случајева, лично име је настало директном онимизацијом, односно преузимањем топонима или хидронима у свом основном облику за лично име. Овако су у јужноморавском именослову настала само имена Дрина и Топлица. Сва остала имена су изведена суфиксалном деривацијом.

VI. Мотивациона група бугарских заштитних личних имена, по заступљености елемената општег мотива, безмало је еквивалентна са групом јужноморавских заштитних имена. Оваква имена, у оба антропоономастикона, проистекла су из народног веровања да лична имена могу да заштите оне који их носе од непријатних догађаја, нечастивих сила, урока и болести.

Најпре ћемо по елементима општег мотива прегледати бли.

VI. 1. Надевање ружних имена проистекло је из народног веровања да такво име представља непремостиву препреку за зле духове и болести: Бедџо (м) - према беда „несрећа“, да га име чува од несреће, Варда (ж), Вардџо (м) - од вардја „чувам, пазим“, да га пази, штити од зла, Гџрда (ж),

Гърдво (м) - од гърд „ужасан, страхан“, Грбза (ж), Грбзен (м) - од стбуг. грбза „ужас, страх“, Грубан (м), Грубадин (м) - од груб „ружан“, Пуше (м), Пушо (м) - од пуше „некрштено дете“, да је без имена како зло не би обраћало пажњу на њега, Пџда (ж), Пџдџо (м) - од пџда „одгоним, терам“, да тера несрећу и болести од себе, Страхил (м) - да изазива страх код непријатеља, Тула (ж), Тулина (ж), Тулка (ж) - од гл. туля се „сакривам се“, да је сакривена од болести и несреће, Щърбан (м) - од щърб „безуб“, да од њега беже нечастиве силе и уроци.

Јужноморавска лична имена с овим елементом општег мотива су: Грубан²⁴, Груја²⁵, Грујица,²⁶ Завиша²⁷, Камен²⁸, Каменко, Каменча, Гвозден²⁹, Гвоздена, Гвозденка, Ненад³⁰, Немил, Огњан³¹, Огњана, Огњенко.

VI. 2. Лична имена по тотемским животињама (в. III. под 2.).

Јужноморавска лична имена по тотемским животињама (в. III. под 2.).

VI. 3. а. Лична имена мотивисана жељом да се у породици без деце роди дуго очекивано дете, или да се породица заштити од даљег умирања деце: Дара (ж), Желан (м) - од желан „жељен, очекиван“, Новак (м) - са жељом да обнови свој род, колена. Хотџо (м), Хотџена (ж) - према стб. хотџти „хоћу, желим“, Обрад (м); Спрџенка (ж) - да се заустави умирање деце, Стајо (м), Стајко (м), Стајка (м) - од стб. стајоти „стојим чврсто, опстајем, одолевам“, Трајо (м), Трајко (м), Трајчо (м) - од стб. трајоти, трају „постајем чврст, стабилан“, да одолева болестима и животним тешкоћама. Исти елемент мотивисао је нпр. ова јмл: Дарко, Дарина³², Даринка, Дарка, Жељко, Новица, Новко, Обрад³³; Остоја³⁴, Станислав³⁵, Станислава, Станко, Станоја, Станојка, Стојан³⁶, Стојана, Стојанка, Стојмен³⁷, Стојменка, Траја³⁸, Трајка, Трајил, Трајко, Тројан³⁹, Тројана.

VI. 3. б. Лична имена везана за обичај куповања, продаје и подбацивања деце са циљем да се заустави њихово умирање: Купен (м), Продан (м), Најда (ж), Најден (м), Најдена (ж), Обрџен (м) - од стб. обрџтџнџ „намерен“, нађен, Обрџен (м).

По истим мотивационим елементима настала су нпр. ова јмл: Продан⁵⁹, Најдан⁶⁰, Најден⁶¹, Нађен⁶², Најда, Најдана⁶³, Најданка⁶⁴, Обрен⁶⁵, Обренија⁶⁶, Обренка⁶⁷. Лично име везано за обичај куповања деце није забележено на простору јужноморавског говора, али шира језичка база потврђује име Купљен (Грковић 1977).

VI. 3. г. Лична имена проистекла из веровања да дете неће умрети ако му се на рођењу да име животиње која је тих дана угинула: Воле (м), Воло (м), Гџска (ж), Гџско (м), Кравко (м), Кравчо (м), Кучо (м), Кучкан (м).

Овај елемент општег мотива о заштитној улози имена није уграђен у јужноморавски, али и шире, у српски именованослов.

VI. 4 . Лична имена мотивисана жељом да се многочлана породица заштити од даљег рађања деце, односно да се заштитним именом заустави

рађање деце: Доста (ж), Достан (м), Достана (ж), Достена (ж), Запрен (м), Запрена (ж), Заприн (м) - од гл. запра „зауоставим, прекинем“, Спрена (ж), Спренка (ж) - од гл. спра „зауоставим“, Воспира (ж) -од гл. възпирам „зауостављам“.

Јужноморавска лична имена с овим елементом тешко је одвојити од имена под VI. 3. а. с кореном стан и стој. У прошлости су се ова имена давала као заштитна имена: а) када деца често умиру, б) када се жели зауоставити даље рађање деце.

Из упоредне анализе бугарских и јужноморавских личних имена са општим мотивом да овакво име заштити свог носиоца од болести, урока, нечастивих сила, умирања и сл., могу се извести следећи закључци: 1) у јужноморавском именослову нема имена везаних за обичај куповања деце; 2) заштитна имена са циљем да се у породици зауостави даље рађање, или даље умирање деце, нису у јужноморавском именослову издиференцирана у оквиру ова два елемента, како је то у бугарском антропоономастикону; 3) нису потврђена јмл проистекла из веровања да деца неће умирати ако им се надене име животиње која је угинула непосредно пре рођења детета.

VII. Са социолошког аспекта је занимљива група бугарских личних имена која су, у ствари, преузета страна лична имена или презимена неких историјских личности, јунака литерарних дела, политичара у моди, музичара и сл.: Гайдар (м), Гагарин (м), Елэтра (ж), Лев (м), Лењин (м), Лермонт (м), Маркс (м), Најна (ж), Наполеон (м), Одисей (м), Омир (м), Орфей (м), Пасионария (ж), Петџофи (м), Платон (м), Рувелт (м), Сократ (м), Софокли (м), Тарзан (м), Толстой (м), Тоска (ж), Троцки (м). Интересантно је успостављање и женских, према већ преузетим мушким личним именима, нпр.: Лењина, Наполеона, Наполеонка, Шуманка, или само женских имена према изворним мушким, нпр.: Риголета, Паганини, Кадафија.

Јужноморавски именослов не бележи ни једно име овакве мотивисаности, док Грковић 1977 доноси само име Лењин.

На основу претходне анализе бугарског и јужноморавског антропоономастикона, могућно је извући неке уопштене закључке:

Начињен преглед бугарских и јужноморавских личних имена по мотивационим типовима, показао је, у оквиру општег мотива, поклапање ова два именослова у шест, од укупно седам класификационих група. Наиме, тип личних имена која у бугарском именослову представљају преузета лична имена или презимена неких историјских личности, јунака литерарних дела, политичара у моди, музичара и сл. (група VII), није посведочен у систему јужноморавских личних имена.

Ова два именослова показују самосвојност и на плану мотивационих група које се поклапају само у домену општег мотива, док су разлике уочљиве како у продуктивности појединих његових елемената тако и у погледу њиховог присуства / одсуства: 1. бугарска лична имена условљена

лепотом очију (I.1.б.) и косе (I.1.в.), као елементима општег мотива телесне лепоте, показују већу заступљеност у односу на јмл, а она је постигнута с једне стране конкретизацијом оба елемента преко боје, и с друге стране поређењем другог елемента са особинама које има свила и њен синоним коприна. 2. Бугарска лична имена претежно су мотивисана црном, тамном бојом лица за разлику од јмл која су, изузев имена Гара, Црни, Црнча, настала према придевима бео и светао (исп. I.1.г.). 3. У јужноморавском именослову, за разлику од бугарског, нису посведочена, изузев према апелативу за сродство брат, имена према осталим апелативима за сродство (исп. I. 2. 2.). 4. Нису потврђена јмл с конкретним елементом за дуговечност (исп. I. 3.). 5. За разлику од бугарског, јужноморавски именослов не бележи имена по релативно новим занимањима (исп. I. 4.). 6. Бугарска лична имена фитонимског порекла готово су три пута продуктивнија од јмл исте мотивације. За разлоге ове појаве исп. коментар иза класификационе групе (II). 7. Лична имена везана за време доласка новорођенчета на свет продуктивнија су у бугарском именослову у коме су у лична имена уграђени називи пет седмичних дана (у јужноморавском три), називи пет месеци у години (у јужноморавском само назив једног месеца), називи три годишња доба (у јужноморавском само једног), редни бројеви први, трећи, четврти (у јужноморавском само први) везани за редослед рађања у породици у коме се (само у бугарском именослову) открива и елемент са жељом да дете са таквим именом претходи рођењу наредног жељеног детета. У оквиру ове групе нису потврђена, за разлику од јужноморавских, бли везана за место доласка новорођенчета на свет (исп. у овом раду мотивациону групу IV и јмл Горан, Горча, Горица, Планинка). 8. У мотивационој групи личних имена топонимског, хидронимског (ређе етнотонимског) порекла, у бугарском именослову се запажа тенденција надевања имена по топонимима, хидронимима и етнотонимима страног порекла. Јужноморавски именослов бележи само два имена с овим мотивом и то Солунка и Гркиња (исп. у овом раду бугарска и јужноморавска лична имена у оквиру мотивационе групе V). 9. У оквиру мотивационе групе заштитних личних имена (група VI), јужноморавски именослов, за разлику од бугарског, не потврђује имена везана за обичај куповања деце, као и лична имена проистекла из веровања да дете неће умрети ако му се на рођењу да име животиње која је тих дана угинула (исп. у раду бли под VI. 3. б. и VI. 3. г.). Заштитна имена са циљем да се у породици заустави даље рађање, или даље умирање деце, нису у јужноморавском именослову издиференцирана у оквиру ова два елемента, како је то у бугарском антропономастикону (исп. бли под VI. 3. а. и VI. 4.).

СТРУКТУРАЛНА КЛАСИФИКАЦИЈА

Увидом у структуру бли и јмл установљени су следећи творбени обрасци:

1. У оба именослова постоје лична имена настала онимизацијом, односно преузимањем готових лексичких јединица за лична имена. Таква су нпр. ова бли: Господин, Здраве, Златен, Каранфил, Орел, Радост, Свилен, Храбър,

Юнак, Ясмѝн, Гълъбѝца, Златна, Коприна, Рѝса, Утѝха, Ягода, Пѝрва. Од јмл насталих онимизацијом наводимо само нека: Гвозден, Голуб, Јаблан, Лабуд, Паун, Јагода, Вишња, Видра, Дуња, Правда, Продана.

2. Лична имена настала суфиксацијом као најзаступљенијим начином творбе, биће у оба именослова прегледана по најпродуктивнијим суфиксима.

Суфикси којима су изведена мушка бли: -ил : Абѝл, Артѝл, Богомѝл, Божѝл, Бойл, Борѝл, Браѝл, Бързил, Васѝл, Веѝл, Гаврѝл, Гергѝл, Данайл, Добрѝл, Дрѝл, Ивѝл, Игрѝл, Катѝл, Крстѝл, Любомѝл, Манойл, Марѝл, Момѝл, Пандѝл, Радѝл, Радойл, Ранѝл, Рафѝл, Рахѝл, Ромѝл, Самойл, Самуѝл, Севѝл, Сергѝл, Сибѝл, Сивѝл, Симѝл, Софѝл, Стамѝл, Стоѝл, Страхѝл, Станѝл, Стратѝл, Страшѝл, Траѝл, Трофѝл, Фидѝл, Цветѝл.

Суфикс бил је у јмл слабе продуктивности и њиме су изведена само ова лична имена: Момѝл, Стоѝл, Траѝл. Имена Момѝл и Траѝл јављају се на више пунктова у варијетету Момѝло, Траѝло.

-ан (-ян): Алексан, Андријан, Антоан, Байкан, Батан, Бијан, Блажан, Божан, Борјан, Буран, Велан, Венеѝан, Вилиан, Видан, Гроздан, Герган, Галијан, Диман, Димитијан, Душан, Звездан, Златан, Иван, Китан, Куман, Косан, Лукан, Маријан, Пашан, Светлан, Смиљан, Цветан;

-ин: Алексин, Благин, Белгин, Божин, Бойѝн, Борин, Ботин, Валин, Галин, Голубин, Гилин, Димитрин, Добрин, Достин, Зарин, Златин, Красин, Крстин, Лорин, Лазарин, Сѝботин, Спасин;

-ен: Арѝн, Веселѝн, Велѝн, Верѝн, Видѝн, Дарѝн, Добрѝн, Илиѝн, Китѝн, Карѝн, Кумѝн, Кристѝн, Лозѝн, Милѝн, Морѝн, Павлѝн, Русѝн, Румѝн, Светлѝн;

-о, -йо, -во: Бано, Банѝо, Батѝо, Благо, Благоѝо, Божо, Бойо, Бозѝо, Бояно, Бото, Ботѝо, Братѝо, Ванѝелѝо, Вѝло, Вѝлѝо, Валѝнто, Гѝздо, Гроздѝо, Гаро, Гато, Гѝчо, Дарио, Даниѝло, Дуко, Курсто, Митѝо, Мѝдро, Пѝтко, Радио, Райно, Рѝсто, Рѝско, Стаѝо, Стано, Саѝво, Саѝшо, Симеѝно, Станишо, Стоѝло, Тѝшо, Тилѝо, Цѝято, Цѝето, Јово, Јашо, Јуѝлио;

Није потврђено ниједно јмл с овим суфиксом.

-уш: Белуш, Ваклуш, Варгануш, Гануш, Ивануш, Калуш, Кануш, Мануш, Малуш, Матуш, Милуш, Михалуш, Наруш, Нинуш, Паруш, Петруш, Радуш, Стануш, Серануш, Сирануш, Тануш, Тенуш, Тимуш, Јануш;

С овим суфиксом забележено је само јмл Петруш.

-ун: Благун, Богун, Братун, Владун, Вартун, Галун, Дарун, Драгун, Манун, Павлун, Пашун, Петрун, Пешун, Радун, Спасун, Славун, Сирун, Спасун, Фердун;

Суфикс **-ун** је слабе продуктивности и њиме су изведена само јмл Горун, Милун, Петрун, Радун.

-ул: Брату́л, Драгу́л, Ману́л, Негу́л, Нягу́л, Петру́л, Раду́л, Рому́л, Секу́л, Стаму́л, Санду́л, Стану́л, Тату́л, Хрусу́л, Јанку́л;

Суфиксом **-ул** изведена су само јмл Станкул, Радул.

-и: Га́ни, Ге́ни, Гу́ни, Гѣ́ди, Гу́ти, Гѣ́рди, Де́ни, Де́нчи, До́ри, Дро́си, Ду́ни, Зо́ри, Уо́ли, Ка́ли, Ко́ни, Ко́ци, Ла́ци, Ли́ли, Ми́лети, Па́вли, Пе́ни, Ра́ди, Ра́йни, Ро́си, Са́ви, Са́нди, Си́рапи, Сла́ви, Су́зи, Та́ни, Цве́ти;

Овај суфикс западноевропског порекла није ушао у деривациони систем јмл.

-ик: Андро́ник, Анто́к, Асти́к, Беди́к, Белчи́к, Божи́к, Йо́нчик, Мали́к, Мани́к, Опри́к, Ради́к, Рафи́к, Роли́к, Павли́к, Сатени́к, Хачи́к;

Јужноморавски именослов бележи само име Милика које је настало аналошки према женском имену Милика.

-еј: Алексе́ј, Бале́ј, Богате́ј, Власе́ј, Вилхе́ј, Герге́ј, Елисе́ј, Драге́ј, Макаве́ј, Мале́ј, Мире́ј, Михе́ј, Мате́ј, Пезе́ј, Славе́ј;

Није посведочено ниједно јмл с овим старим словенским наставком.

-ој: Анто́ј, Бакóј, Благо́ј, Богóј, Борево́ј, Братóј, Драго́ј, Истро́ј, Калиро́ј, Карóј, Лепóј, Мило́ј, Михóј, Манóј, Николо́ј, Перóј, Радо́ј, Седóј, Славóј, Стано́ј;

-о: само имена Благо, Бóго, Бра́то, Дра́го, Ста́но која се јављају као варијанта далеко фреквентнијих напред наведених имена на бој; нпр. име Благо́ј је забележено 7268 пута, а име Благо 252 пута.

-иј: овим суфиксом који представља фонетску адаптацију грчког суфикса -ios, или лат. -ius адаптирана су грчка и латинска имена, нпр.: Анто́ниј, Арсе́ниј, Анаста́сиј, Анато́лиј, Верги́лиј, Верги́ниј, Васи́лиј, Викенти́ј, Григо́риј, Гео́ргий, Га́надий, Корне́лиј, Мето́дий, Ната́лиј, Пайси́ј, Софро́ниј; примери везивања за домаћу основу су ретки: Ангелари́ј, Ане́лиј;

-ел: из адаптираних страних имена Дание́л, Венизе́л, Марче́л, Мануе́л, Мире́л, Рафае́л проширио се на имена с домаћом основом: Дарие́л, Дение́л, Иване́л, Креме́л, Каре́л, Кире́л, Нине́л, Саве́л, Мане́л и др.

-он: Аго́н, Алио́н, Беро́н, Будио́н, Веро́н, Вилио́н, Димо́н, Кимо́н, Кито́н, Кифо́н, Мито́н, Мишо́н, Радио́н, Радо́н, Рамо́н, ...ерио́н, ...ерво́н, ...елио́н, ...ирио́н, Јулио́н, Јасо́н;

Овим суфиксом није изведено ниједно име у јужноморавском именослову.

-ол: Барто́л, Вано́л, Войбо́л, Водо́л, Гѣ́рго́л, Дино́л, Еро́л, Киво́л, Крачо́л, Мано́л, Миро́л, Нацо́л, Него́л, Нekóл, Нешко́л, Няго́л, Радо́л, Садо́л, Станко́л, Христо́л;

Нема ниједног јмл с овим суфиксом.

Суфикси којима су изведена женска бли имена:

-а, -ја : Аблена, Авелина, Агатија, Анто́на, Акси́на, Алéксија, Ангела, Антоанéта, Ануша, Богдана, Богомила, Богослава, Бояна, Будена, Валенти́на, Васи́лија, Велими́ра, Венели́на, Верги́лија, Вита́на, Влади́мира, Вѣста́на, Гаври́ла, Георги́на, Го́рана, Данайла, Дани́а, Кари́на, Константи́на, Лимóна, Манойла, Момчи́ла, Нарци́са, Рене́та, Ру́та, Стойла, Цвета́на и др.

-ана (-јана): Кипри́јна, Кира́на, Кири́ја, Китáна, Косáна, Коста́на, Коца́на, Коя́на, Краси́ана, Краси́ја, Крема́на, Креми́ја, Лада́на, Латиа́на, Лидáна, Лиди́ја, Липáна, Лука́на, Люба́на, Мелáна, Ми́лија, Ми́рана, Нели́ја, Павла́на, Пета́на, Пешáна, Реса́на, Роси́ја, Ружáна, Свила́на и др.

-ија : Андро́нија, Анжели́ја, Венели́ја, Благо́ја, Веро́нија, Весели́ја, Витани́ја, Гини́ја, Евдени́ја, Камили́ја, Канели́ја, Ка́тија, Кера́нија, Кирки́ја, Корали́ја, Кости́ја, Краси́ја, Лиди́ја, Латини́ја, Левенти́ја, Луки́ја, Маруси́ја, Марчели́ја, Милети́ја, Мими́ја, Нари́ја, Недели́ја, Нени́ја, Нони́ја, Нуни́ја, Олеси́ја, Пандели́ја, Петрани́ја, Ранели́ја, Сари́ја, Свести́ја, Стефани́ја, Тими́ја, Цветани́ја и др.

-ина: Изоли́на, Ирми́на, Йо́нина, Йо́ргиња, Ками́на, Керали́на, Ки́лија, Кири́лија, Кои́на, Кристал́ина, Кули́на, Лави́на, Лазари́на, Ламби́на, Леди́на, Лили́на, Липи́на, Лози́на, Макси́на, Мариети́на, Марки́на, Мати́на, Мели́на, Миха́лија, Мишели́на, Неви́на, Неги́на, Не́дина, Не́рија, Нику́лија, Павели́на, Палми́на, Параски́на, Пари́на, Паси́на, Паши́на, Пепи́на, Пети́на, Полети́на, Ради́на, Рени́на и др.

Овим суфиксом слабе продуктивности која је највероватније условљена аугментативном и пејоративном значењском нијансом, изведена су ова јмл имена: Бурђина, Златина, Зорина.

-ена: Каре́на, Ката́на, Косе́на, Косте́на, Ирме́на, Каве́на, Коена́, Крими́на, Кристалена́, Лазаре́на, Лефтена́, Лелена́, Лисена́, Лозена́, Магдена́, Макре́на, Мари́на, Мате́на, Мелена́, Милвена́, Мирена́, Митре́на, Михалена́, Момена́, Морена́, Павлена́, Палме́на, Паулена́, Пашена́, Радостена́, Ралена́, Родена́, Румена́, Русена́, Светлена́, Соколена́, Стелена́, Христе́на и др.

Овим суфиксом изведена су само јмл имена Љубена и Милена.

-ика: Божи́ка, Гени́ка, Ели́ка, Ереми́ка, Или́ка, Йо́ника, Кои́ка, Кости́ка, Лиди́ка, Луси́ка, Люби́ка, Люси́ка, Маври́ка, Маноли́ка, Мари́ка, Марини́ка, Мели́ка, Митри́ка, Мойка́, Петри́ка, Раика́, Рози́ка, Руси́ка, Сари́ка, Севери́ка, Сили́ка, Сони́ка, Софи́ка, Спаси́ка, Станои́ка, Стефани́ка, Тани́ка, Таси́ка, Тодори́ка, Толи́ка, Тони́ка, Траи́ка, Фани́ка, Флори́ка, Цени́ка, Чени́ка, Шари́ка, Јули́ка, Јани́ка и др.

Овим суфиксом слабе продуктивности изведена су јмл имена Бори́ка, Јели́ка, Мари́ка, Мили́ка, Мици́ка, Стани́ка.

-ула: Ану́ла, Анастасу́ла, Аргиру́ла, Гергу́ла, Димитру́ла, Ену́ла, Ету́ла, Змару́ла, Кири́кула, Ксанту́ла, Мару́ла, Мату́ла, Нику́ла, Параскеву́ла, Перзу́ла, Петру́ла, Софу́ла, Ставру́ла, Стамату́ла, Стату́ла, Тарсу́ла, Тасу́ла, Фану́ла, Хрису́ла, Христу́ла, Јану́ла и др.

Нема јмл имена изведених суфиксом -ула.

-ила: Божила, Вашила, Весила, Висила, Денила, Леонила, Марила, Себила, Сивила, Мерила, Рајла, Ракила, Трофила и др.

Није потврђено ниједно јмл име изведено суфиксом -ила.

-уна: Аспаруна, Белуна, Благуна, Валуна, Ветруна, Владуна, Галуна, Златуна, Мануна, Маруна, Митруна, Палуна, Паруна, Пашуна, Перуна, Петруна, Радуна, Секуна, Славуна, Сладуна, Спасуна, Талуна, Татуна, Ташуна, Хрисуна и др.

Овај суфикс је слабо продуктиван у јужноморавском систему женских личних имена и њиме су изведена само имена Белуна, Благуна, Добруна, Драгуна.

-уша: Авуша, Аленуша, Ангелуша, Бернуша, Брандуша, Ваклуша, Вануша, Ванкуша, Вълуша, Галуша, Гануша, Генуша, Дануша, Добруша, Драгуша, Златуша, Керуша, Кируша, Латуша, Ленуша, Маруша, Матуша, Милуша, Паруша, Петруша, Ставруша, Стануша, Тенуша, Тянуша, Цветуша, Януша и др.

Суфиксом -уша изведена су само јмл имена Веруша, Маруша, Миљуша, Петруша.

- она: Виолона, Галона, Димитрона, Калона, Карона, Киркона, Кичона, Маргона, Симона, Милиона, Митрона, Митона, Николона, Ташона, Труфона, Харисона, Хрисона и др.

Међу јмл именима нема имена изведених суфиксом -она.

-ела: Антониела, Ваниела, Вениела, Венциела, Ганела, Иоанела, Канела, Кристела, Мандела, Марела, Мартела, Марионела, Мириела, Санела, Синела, Станиела, Сърнела, Христинела и др.

Јужноморавски именослов не потврђује имена с овим суфиксом.

-ета: Арсенета, Бенета, Венета, Гинета, Григорета, Динета, Дорета, Дориета, Евета, Жанета, Жинета, Жоржета, Зорета, Иванета, Магнета, Марионета, Миета, Милионета, Лазета, Леонета, Ненета, Оприета, Пиерета, Райнета, Риголета, Ружета, Савета, Салвета, Сенета, Секрета, Совета, Сълзета, Танета, Флорета, Хенриета, Цанета и др.

Овај деминутивни суфикс из француског језика није ушао у деривациони систем јмл имена.

-ита: Аделита, Венита, Ганита, Денита, Донита, Дорита, Жанита, Елита, Зенита, Зорита, Йонита, Кармелита, Милита, Моренита, Паулита, Пепита, Перунита, Пулита, Розита, Росита, Сарита, Талита, Чанита, Јулита, Јунита, Јанита и др.

Нема јмл имена изведених деминутивним суфиксом -ита страног порекла.

Суфикси којима су изведена мушка јмл имена:

-ко: Верко, Видојко, Вучко, Гојко, Дарко, Дилко, Добринко, Драшко, Живојко, Иванко, Јадранко, Јанко, Јеленко, Каменко, Милинко, Милко, Наско, Нинко, Огњенко, Паунко, Рајко, Ратко, Славенко, Стаменко, Стојко, Ташко, Цанко, Цветко и др.

Суфиксом -ко у бугарском именослову граде се искључиво деминутивно-хипокористична имена, нпр.: Денко, Дешко, Добринко, Желя зко, Живко, Коцко, Матейко, Радико, Сатко, Сашко, Цанко, Шинко.

-ан: Батан, Владан, Вукан, Драган, Живан, Зоран, Лозан, Микан, Милан, Милкан, Миљан, Радан, Ристан, Цветан и др.

Суфикс -ан је високо продуктиван и у бугарском именослову.

-ица: Војица, Вујица, Грујица, Добрица, Ђокица, Жикица, Јовица, Лукица, Милојица, Николица, Новица, Перица, Ристица, Стевица, Стојица и др.

Нема мушких бли изведених суфиксом -ица.

-ија: грчка хришћанска имена на -иос адаптирана су у јужноморавском именослову суфиксом -ија, свакако аналошки према бројним женским личним именима на -ија: Агапија, Аксентија, Алексија, Алимпија, Антонија, Арсенија, Атанасија, Василија, Георгија, Глигорија, Димитрија, Ђорђија, Игњатија, Прокопија, Софронија, Тадија и др.

-ча: Војча, Горча, Дејча, Денча, Димча, Ивча, Илча, Јанча, Јованча, Јовча, Јонча, Калча, Каменча, Манча, Марче, Милча, Мирча, Николча, Нунча, Пајча, Панча, Пејча, Пенча, Перча, Ранча, Симча, Славча, Станча, Стевча, Стојанча, Стојча, Тимча, Томча, Тонча, Тројча, Ђирча, Црнча и др.

У бугарском именослову нема мушких имена са суфиксом -ча.

-че: Бранче, Војче, Гојче, Димче, Јанче, Јованче, Јовче, Јонче, Љупче, Манче, Марче, Миланче, Милче, Мирче, Николче, Перче, Рајче, Ралче, Симче, Славче, Стојче, Тимче, Трајче и др.

Нема мушких бли изведених суфиксом -че.

-иша: Бориша, Будиша, Велиша, Добриша, Драгиша, Јовиша, Љубиша, Малиша, Надиша, Периша, Пуниша, Радиша, Сениша, Славиша, Станиша и др.

-оја: Благоја, Богоја, Видоја, Вукоја, Драгоја, Живоја, Лепоја, Љубоја, Милоја, Радоја, Станоја и др.

-ић: Вукић, Вучић, Дикић, Драгић, Жикић, Красић, Маркић, Миланчић, Милић, Новић, Радић и др.

Овај суфикс није заступљен у деривационом систему бли.

-ен: Виден, Грозден, Дражен, Љубен, Мален, Милен, Милтен, Младен, Млађен, Обрен, Озрен, Првен и др.

Суфикс је продуктиван и у бугарском именослову.

-ин: Божин, Веселин, Војин, Вукашин, Добрашин, Дојчин, Драгутин, Живојин, Милашин, Радовин.

Суфикс је продуктиван и у бугарском именослову.

-ета: Владета, Вучета, Вулета, Лакета, Милета, Мирчета, Радета, Ракета и др.

Овај суфикс није заступљен у извођењу мушких бли.

-адин: Вујадин, Вукадин, Живадин, Којадин, Миладин, Настадин, Сенадин, Стојадин.

Нема бли с овим суфиксом.

Суфикси којима су изведена женска јмл имена:

-ка: Аленка, Анка, Бериславка, Благојка, Богданка, Богољупка, Бранимирка, Будимирка, Ванка, Василка, Велимирка, Веселинка, Витка, Владанка, Властимирка, Вујадинка, Гвозденка, Градимирка, Далиборка, Добринка, Душанка, Жанка, Живанка, Живоротка, Иванка, Изворка, Јаворка, Јованка, Косанка, Лазарка, Лепосавка, Миланка, Милунка, Невенка, Огњанка, Раданка, Радованка, Савка, Симка и др.

Суфикс -ка је далеко најпродуктивнији суфикс у извођењу женских јмл имена.

Овим суфиксом се искључиво граде деминутивно-хипокористична женска бугарска имена, нпр.: Ацка, Бџлка, Бинаска, Блажка, Божанка, Боринка, Васенка, Венка, Генка, Дорика, Калотка, Маринка, Петрушка, Тушка и др.

-ија: Аврамија, Алексија, Благија, Васкија, Гвозденија, Грозданија, Бурђија, Јевремија, Крстија, Миладија, Миланија, Милунија, Николија, Обренија, Петрија, Руменија, Спасенија, Сретенија, Стаменија, Томанија и др.

Овај суфикс је врло продуктиван и у женским бли.

-а: Верољуба, Веселина, Владана, Војислава, Далибора, Достана, Драгана, Живана, Златана, Косана, Љубомира, Милана, Младена, Огњана, Првена, Радуна и др.

Овим суфиксом су изведена бројна женска бли.

-ица: Анкица, Благица, Бранкица, Весница, Вукица, Горица, Драгица, Зорица, Јелица, Катица, Лелица, Милица, Милкица, Надица, Олгица, Радица, Савица, Славица и др.

Суфиксом -ица у бугарском именослову претежно су изведена женска деминутивна имена нпр.: Благоица, Веница, Велица, Галица, Гергица, Горица, Еленица, Еница, Златица, Зоница, Искрица, Йоница, Керица, Малица, Мелица, Росица, Ружица, Сълзица и др., а много ређе пуна имена као што су

нпр. Зорица, Иваница, Нурица, Радица, Русица, Славица уз која стоји квалификатив стране.

-ана: Андријана, Белана, Ведрана, Видана, Витана, Вујана, Вукана, Гроздана, Десана, Драгана, Ђукана, Златана, Косана, Лепана, Милкана, Ружана, Смиљана и др.

Суфикс -ана је врло продуктиван и у извођењу женских бли.

-ојка: Белојка, Владојка, Лепојка, Милојка, Михајка, Радојка, Славојка, Сладојка.

Овај суфикс није ушао у деривациони систем женских бли.

-инка: Боринка, Видинка, Даринка, Илинка, Катинка, Љубинка, Радинка, Ратинка, Слободинка, Србинка.

Суфиксом -инка није изведено ниједно женско бли.

че: Живанче, Јелче, Лалче, Милевче, Станче.

Нема женских бли изведених суфиксом -че.

3. Сложена лична имена од две словенске основе као општесловенски тип личних имена заступљена су у оба антропономастикона.

Бугарски антропономастикон бележи нпр. следећа имена овога типа: Богомир, Божидар, Братомил, Богород, Богомил, Благовес, Благомил, Богдан, Благољуб, Боримир, Берислав, Будимир, Будислав, Бранимир, Бранислав, Велислав, Владислав, Владимир, Войдан, Добродан, Милорад, Радивој, Радомир, Радослав, Рагислав, Светозар, Светомир, Светослав, Станимир, Станислав, Страшимир, Стрезимир и др.

Сложена јмл имена су нпр.: Богомил, Богосав, Богослав, Боривој, Борислав, Бранивој, Бранимир, Бранислав, Братислав, Братољуб, Видослав, Вишеслав, Војислав, Градимир, Десимир, Живодрог, Љубислав, Милослав, Станимир, Станислав, Хранислав и др.

4. Творбени тип настанка нових имена срастањем два већ постојећа имена, или фонетских, односно морфолошких елемената првог и завршетка другог имена, присутан је само у бугарском именслову. Навешћемо неке примере овако образованих имена: Анилина < Ани + Лина, Ватислав < Вати + Слав, Галатина < Гаџа + Тина, Ивинеџа < Иви + Неџа, Ангелена < Ангел(а) + Елена, Боденка < Бод(а) + Денка, Видона < Вид(а) + Дона, Ганиел < Гани + (Дани)ел, Десмина < Дес(а) + Мина, Ељона < Ел(а) + (Ил)она, Ивануил < Иван + (Еману)ил, Илимона < Ил(а) + Мона, Картина < Кар(а) + Тина, Лемона < Лем(а) + Мона, Невета < Нев(а) + (Цв)ета, Палуко < Па(ло) + Луко, Пандаљ < Пан(о) + Дали / Дале, Тангел < Тан(о) + (Ан)гел и др.

Појава оваквог начина образовања личних имена објашњава се жељом оба родитеља да у имену свог детета сачувају имена својих родитеља. Највећи број оваквих имена постају бесмислена и не би требало допустити да овај образац творбе стекне право грађанства⁴¹.

На основу претходно упоређена два именослова на творбеном плану могу се успоставити следеће паралеле међу њима, а на основу сличности и разлика у творбеним типовима.

Лична имена настала путем онимизације готових лексичких јединица присутна су и у бугарском и у јужноморавском именослову.

Морфолошки начин образовања личних имена, начелно гледано, заједнички је за оба антропономастикона. Оно што сваки од ова два именослова чини самосвојним јесте реализација суфикса у личним именима који се, уз ретка поклапања, јављају као специфични за један, односно други систем личних имена: а) суфикси **-ан, -ин, -ен** врло су продуктивни у извођењу и бугарских и јужноморавских мушких личних имена; б) суфикси **-ил, -уш, -ун, -ул** показују високу продуктивност у мушким бли, док је њихова заступљеност у јужноморавским мушким личним именима готово занемарљива (Момчил, Стојил, Трајил, Петруш, Горун, Милун, Петрун, Радун, Станул, Радул); в) врло продуктивни бугарски суфикси **-о (-йо, -во), -и, -ей, -ел, -ом и -ол** нису присутни у деривацији јужноморавских мушких имена; г) суфиксом **-ой** су изведена бројна мушка бли од којих се само имена Благой, Богой, Братой, Станой јављају и у варијанти са суфиксом **-о** (в. имена образована суфиксом **-ой** и пример односа фреквенције имена на **-ой** и **-о**); д) суфикси **-ко, -ица, -ча, -че, -иша, -оја, -ић, -ета, -адин** типични су искључиво за образовање јужноморавских мушких имена (суфиксом **-ко** изводе се само деминутивна бугарска мушка имена); е) у творби женских имена у оба антропономастикона продуктивни су суфикси **-а, -ана, -ија**; ж) суфикси **-ина, -ена, -ика, -уна, -уша** показују високу продуктивност у бугарским женским именима, док је у јужноморавским именима њихова продуктивност ограничена на ова имена: Ђурђина, Златина, Зорина, Љубена, Милена, Борика, Јелика, Марика, Милика, Мицика, Станика, Белуна, Благуна, Добруна, Драгуна, Веруша, Маруша, Миљуша, Петруша; з) суфикси **-она, -ела, -ета, -ита** типични су само за бугарска женска имена; е) суфиксима **-ка, -ица, -ојка, -инка, -че** изводе се искључиво јужноморавска женска имена (суфикси **-ка** и **-ица** имају високу продуктивност у деминутивним бугарским женским именима); и) у суфиксалној творби бугарских личних имена веома је раширена појава везивања домаћих суфикса и за основе страног порекла, као и извођење имена страним суфиксима (**-и** за мушка, а **-ета, -ита** за женска имена); јужноморавски именослов врло добро чува и домаће основе и домаће суфиксе (изузетак је име Урош са основом мађарског порекла).

Творбени тип образовања сложених имена од две словенске основе или корена, као стари општесловенски тип образовања личних имена, присутан је у оба именослова.

Лична имена настала срастањем два већ постојећа имена, или фонетских, односно морфолошких елемената првог и завршетка другог имена, карактеристична су само за бугарски именослов.

На основу изложених парцијалних закључних разматрања о односу бугарског и јужноморавског именослова на мотивационом и творбеном плану, може се извести коначни закључак у виду неколико опаски: 1) без обзира на блискородност упоређених сегмената језичке стварности, јужноморавски именослов је на мотивационом плану неодвојиви део српског именослова; 2) имајући у виду значајан део синонимичне лексике са бугарским језиком, јужноморавска лична имена на лексичком плану одлично чувају везу са савременим стањем српског језика; 3) на творбеном плану, како у погледу творбених модела, тако и у погледу деривационих суфикса, јужноморавски именослов се, изузев имена на **-оја** као варијанте српских имена на **-оје**, у потпуности поклапа са широм базом српских личних имена; 4) јужноморавски именослов, изузимајући адаптирана хришћанско-црквена и календарска имена из грчког, латинског и јеврејског језика, као и малобројна имена страног порекла новијег датума, остао је монолитан, српски; 5) у бугарском именослову само је 36,25% личних имена бугарског порекла (бугарско-турских 2,50%, бугарско - грчких 20,00%, бугарско-латинских 2,50%, грчких 17,50%, грчко-латинских 1,25%, јеврејских 1,25%, јеврејско-грчких 8,75%, латинских 6,25%, енглеских 1,25%, француских 1,25% и осталих 1,25%).⁶⁹

У раду анализирани појединачни системи личних имена два блискородна језика упућују на опште особине личног имена као самосвојне лингвистичке категорије.

Маретић сматра да је име у Хрвата и Срба (као и код свих народа уопште - подвукла РЖ) оно, како кога зову по њему самому.⁷⁰

Речник САНУ дефинише лично име као лични назив човеков који званично добије по рођењу и који с презименом представља пуну ознаку идентитета.⁷¹

Име је уз презиме и надимак типично стандардно средство за обраћање, ословљавање, евоцирање и идентификацију.⁷²

Наведене дефиниције личног имена сагледавају социолингвистичко одређење имена, начин на који лично име функционише у заједници, али не и оно што име јесте.

Лична имена се могу дефинисати као основна антропонимска категорија прасловенског језика; то је тип именовања који није мотивисан другим антропонимима и који карактерише непосредна номинација.⁷³

Оваквим дефинисањем личног имена Маројевић, у ствари, само подвлачи разлику између личног имена као примарног, непосредног начина именовања и имена по оцу и презимена као типовима посредне номинације. Стога би се овде могло говорити о ауторовом схватању места личног имена у оквиру антропонимског система, али не и о његовој суштинској природи.

У литератури нама доступној, категоријом личног имена најподробније и на посебан начин бави се Džon Serl. У домену филозофије језика, он разма-

На основу претходно упоређена два именослова на творбеном плану могу се успоставити следеће паралеле међу њима, а на основу сличности и разлика у творбеним типовима.

Лична имена настала путем онимизације готових лексичких јединица присутна су и у бугарском и у јужноморавском именослову.

Морфолошки начин образовања личних имена, начелно гледано, заједнички је за оба антропономастикона. Оно што сваки од ова два именослова чини самосвојним јесте реализација суфикса у личним именима који се, уз ретка поклапања, јављају као специфични за један, односно други систем личних имена: а) суфикси **-ан, -ин, -ен** врло су продуктивни у извођењу и бугарских и јужноморавских мушких личних имена; б) суфикси **-ил, -уш, -ун, -ул** показују високу продуктивност у мушким бли, док је њихова заступљеност у јужноморавским мушким личним именима готово занемарљива (Момчил, Стојил, Трајил, Петруш, Горун, Милун, Петрун, Радун, Станул, Радул); в) врло продуктивни бугарски суфикси **-о (-йо, -во), -и, -ей, -ел, -ом и -ол** нису присутни у деривацији јужноморавских мушких имена; г) суфиксом **-ој** су изведена бројна мушка бли од којих се само имена Благој, Богој, Братој, Станој јављају и у варијанти са суфиксом **-о** (в. имена образована суфиксом **-ој** и пример односа фреквенције имена на **-ој** и **-о**); д) суфикси **-ко, -ица, -ча, -че, -иша, -оја, -ић, -ета, -адин** типични су искључиво за образовање јужноморавских мушких имена (суфиксом **-ко** изводе се само деминутивна бугарска мушка имена); е) у творби женских имена у оба антропономастикона продуктивни су суфикси **-а, -ана, -ија**; ж) суфикси **-ина, -ена, -ика, -уна, -уша** показују високу продуктивност у бугарским женским именима, док је у јужноморавским именима њихова продуктивност ограничена на ова имена: Бурђина, Златина, Зорина, Љубена, Милена, Борика, Јелика, Марика, Милика, Мицика, Станика, Белуна, Благуна, Добруна, Драгуна, Веруша, Маруша, Миљуша, Петруша; з) суфикси **-она, -ела, -ета, -ита** типични су само за бугарска женска имена; е) суфиксима **-ка, -ица, -ојка, -инка, -че** изводе се искључиво јужноморавска женска имена (суфикси **-ка** и **-ица** имају високу продуктивност у деминутивним бугарским женским именима); и) у суфиксалној творби бугарских личних имена веома је раширена појава везивања домаћих суфикса и за основе страног порекла, као и извођење имена страним суфиксима (**-и** за мушка, а **-ета, -ита** за женска имена); јужноморавски именослов врло добро чува и домаће основе и домаће суфиксе (изузетак је име Урош са основом мађарског порекла).

Творбени тип образовања сложених имена од две словенске основе или корена, као стари општесловенски тип образовања личних имена, присутан је у оба именослова.

Лична имена настала срастањем два већ постојећа имена, или фонетских, односно морфолошких елемената првог и завршетка другог имена, карактеристична су само за бугарски именослов.

На основу изложених парцијалних закључних разматрања о односу бугарског и јужноморавског именослова на мотивационом и творбеном плану, може се извести коначни закључак у виду неколико опаски: 1) без обзира на блискородност упоређених сегмената језичке стварности, јужноморавски именослов је на мотивационом плану неодвојиви део српског именослова; 2) имајући у виду значајан део синонимичне лексике са бугарским језиком, јужноморавска лична имена на лексичком плану одлично чувају везу са савременим стањем српског језика; 3) на творбеном плану, како у погледу творбених модела, тако и у погледу деривационих суфикса, јужноморавски именослов се, изузев имена на **-оја** као варијанте српских имена на **-оје**, у потпуности поклапа са широм базом српских личних имена; 4) јужноморавски именослов, изузимајући адаптирана хришћанско-црквена и календарска имена из грчког, латинског и јеврејског језика, као и малобројна имена стране порекла новијег датума, остао је монолитан, српски; 5) у бугарском именослову само је 36,25% личних имена бугарског порекла (бугарско-турских 2,50%, бугарско - грчких 20,00%, бугарско-латинских 2,50%, грчких 17,50%, грчко-латинских 1,25%, јеврејских 1,25%, јеврејско-грчких 8,75%, латинских 6,25%, енглеских 1,25%, француских 1,25% и осталих 1,25%).⁶⁹

У раду анализирани појединачни системи личних имена два блискородна језика упућују на опште особине личног имена као самосвојне лингвистичке категорије.

Маретић сматра да је име у Хрвата и Срба (као и код свих народа уопште - подвукла РЖ) оно, како кога зову по њему самому.⁷⁰

Речник САНУ дефинише лично име као лични назив човеков који званично добије по рођењу и који с презименом представља пуну ознаку идентитета.⁷¹

Име је уз презиме и надимак типично стандардно средство за обраћање, ословљавање, евоцирање и идентификацију.⁷²

Наведене дефиниције личног имена сагледавају социолингвистичко одређење имена, начин на који лично име функционише у заједници, али не и оно што име јесте.

Лична имена се могу дефинисати као основна антропонимска категорија прасловенског језика; то је тип именовања који није мотивисан другим антропонимима и који карактерише непосредна номинација.⁷³

Оваквим дефинисањем личног имена Маројевић, у ствари, само подвлачи разлику између личног имена као примарног, непосредног начина именовања и имена по оцу и презимена као типовима посредне номинације. Стога би се овде могло говорити о ауторовом схватању места личног имена у оквиру антропонимског система, али не и о његовој суштинској природи.

У литератури нама доступној, категоријом личног имена најподробније и на посебан начин бави се Džon Serl. У домену филозофије језика, он разма-

тра како се теорија референце може применити на значење властитог имена. У студији Говорни чиновни Серл осветљава властито име с два аспекта: а) с аспекта употребе властитог имена и б) са семантичког аспекта.⁷⁴

Сагледавајући властито име са становишта његове употребе (аспект а), Серл властито име дефинише као реч којом се реферира на појединачни ентитет и онда када он није присутан док се о њему говори. Властито име користимо како бисмо указали на исти објекат ... у различитим приликама.⁷⁵

Разматрајући семантику властитог имена (аспект б), Серл полази од схватања семантике као везе између означавајућег и означеног⁷⁶, односно између објекта и знака при чему истиче да властита имена имају денотацију, али не и конотацију⁷⁷. То значи да је веза између објекта и знака (личног имена) произвољна у оквиру шире језичке заједнице, док је код осталих језичких знакова она обавезујућа.⁷⁸

Моје тумачење семантике личног имена наслања се на Серлов став о властитом имену као имену са денотацијом, али не и конотацијом. Тако, нпр. језички знаци сто, столица, пепељара асоцирају представнике корисника ових знакова на збир особина предмета будући да је веза између знака и ентитета имплицитно уговорена у оквиру дате језичке заједнице. Међутим, језички знак Крњча у функцији надимка означава само једну особину конкретног појма који је препознатљив за кориснике једне уже језичке заједнице у којој је уговорен.⁷⁹ Лично име, уговорено такође у ужој језичкој заједници, као језички знак није у стању да асоцира ни на једну особину ентитета (конкретног појма), јер је веза између знака (личног имена) и ентитета више произвољна, а за ширу језичку заједницу потпуно произвољна. Лично име је дакле, семантички празно: ако кажемо нпр. мушко име Милован, искључили смо само све особе женског пола (дистинкција по полу), али ово лично име као језички знак не упућује ни на једну особину свог носиоца (не знамо да ли је Милован висок или низак, витког или дежмекастог стаса, светлопут или тамнопут и сл.). Шири језички заједница није у стању да идентификује конкретног човека само по имену. С обзиром на то да језичка заједница има више објеката (појединачних људи), ради успостављања униформне везе између знака и објекта, успостављају се категорије презимена, средњег слова (почетног слова имена оца), а неретко и категорија личног надимка. На произвољну, ничим одређену везу између означавајућег и означеног у лично имену као језичком знаку указује и Серл анализирајући семантику личног имена, јер знати име објекта не значи и знати било какву чињеницу о њему.⁸⁰

Опште запажање да лично име на посебан начин повезује објекат (ентитет) и знак (лично име) проистиче вероватно из још неких особина ове лингвистичке категорије посматране с различитих аспеката: а) семантички аспект - ако именица указује на збир особина, права именица, онда лично име не указује ни на једну особину; б) из овог директно следи и социол-

ингвистичка особина где се лично име уговара у широј социјалној групи - укупна језичка заједница разликује брдо од реке, планину од ливаде, док је само ужа заједница у којој је лично име уговорено у стању да разликује географске објекте по имену, односно да разликује појединце по имену (да их познаје); в) дијахрони план личног имена корелира са дијахроним планом ентитета на који упућује - имена географских објеката дијахроно су стабилнија од имена људи.

У смислу граматичке категорије лично име функционише као именица. У нашем језику се мења кроз падеже и може бити субјекат, објекат, место, потицање, намена, циљ.

По семантичкој хијерархији лично име функционише као крајњи хипоним: нпр. оно се уклапа у врсту људи, сисара, кичмењака што су сукцесивни хипероними, док се само лично име не може издвојити из шире групе, оно се не може конкретизовати.

На општелингвистичком плану лично име је језички знак који на посебан начин (уговором у ужој језичкој заједници) повезује објекат (конкретни појам) са знаком (личним именом). Будући да није у стању да асоцира ни на једну особину ентитета (конкретног појма), оно је семантички празно. По семантичкој хијерархији лично име функционише као крајњи хипоним јер није у стању да конкретизује свог носиоца (представник шире језичке заједнице у групи људи није у стању да идентификује носиоца имена Милован знајући само име, јер оно као језички знак не асоцира ни на једну особину свог носиоца).

НАПОМЕНЕ:

1 Николај Ковачев, Честотно - етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия. - Велико Търново (ПИК), 1995 (скраћено: Ковачев 1995).

2 Милица Грковић, Речник личних имена код Срба. - Београд (Вук Караџић), 1977 (скраћено: Грковић 1977).

3 Радмила Жугић, Ономастичка грађа из околине Лебана и Лесковца, у рукопису (скраћено: Жугић, Ономастичка грађа).

4 Име Светозар је „сложено име које је први пут забележено у Летопису попа Дукљанина. Милован Видаковић га је оживео својим романом Љубомир у Јелисиуму „(Грковић 1977). М. Шћепановић прецизира да је име сложено од придева свет и корена зар < зарити, озарити и наглашава да оно није прасловенске старине (корен зар до сада није потврђен у ЕССЈ у) (Михаило Шћепановић, Именослов ваљевске Петнице. -Београд - Ваљево (Институт за српски језик САНУ. Истраживачка станица Петница. ИП Колубара), 1997. 55 (скраћено: Шћепановић 1997).

5 Име Снежана је „превод нем. Schneevittchen - снежно бела ... распрострањено под утицајем главне личности приче Снежана и седам патуљака „(Грковић 1977). Шћепановић наводи да „Босанац ... ово име тумачи као изведеницу од придева снежна, а Шимундић ... од корена 54 снијеж- ити. Ивашко ... тумачи име Снежана као словенско, од снег, снежна „(Шћепановић 1997, 42, 62). 55

6 Светлана је „старо словенско име изведено од придева светл(а) + ана забележено у Сопоћанском споменику из NV и NVI века. У новије време постало је нарочито распрострањено под руским утицајем (Грковић 1977).

7 За име Светолик Маретић истиче два битна момента: а) по времену постанка оно је „врло младо“ и б) име је двосложно и његов други део -лик не налази се више ни у једном сложеном словенском имену (Т. Маретић, О народним именима и презименима у Хрвата и Срба. -Загреб (Рад Југославенске академије знаности и умјетности), књ. 81, 1886, 129 (скраћено: Маретић 1886). Светолик је „сложено име које је први пут забележено у Летопису попа Дукљанина. Милован Видаковић га је оживео својим романом Љубомир у Јелисиуму“ (Грковић 1977). Светолик је „сложено име од словенског придева свет и именице лик. Творба вероватно није прасловенска, јер други део антропонимске сложенице није потврђен у ESSJa“ (Шћепановић 1997, 55).

8 Име Гордана сврстано је у ову мотивациону групу условно, јер „народ ово име везује за придев горд, па је због тога у новије време у групи најчешћих имена“ (Грковић 1977). У ствари, име је настало према грч. имену Гордианос (Грковић 1977). Шћепановић у тумачењу настанка овог имена такође полази од грч. имена Гордианос у зн. гордијски, изведено од Гордион, назива града у Фригији (у Малој Азији). Исти извор наводи и народну етимологију овог имена, али прецизира да је горд словенски придев и да је име изведено од русизма гордая суфиксом -ана (Шћепановић 1997, 57).

9 Име Љубинка је „изведено од корена љуб + инка“ (Грковић 1977). Шћепановић име изводи од имена Љубина (суфиксом -ка подвукла РЖ) које је изведено од прасловенског придева *лубвнѣ(јв), реконструисаном у ЕССЈа (Шћепановић 1997, 60).

10 Име Љубица је „изведено од корена љуб + ица“ (Грковић 1977). Шћепановић настанак овог имена везује за псл. * л убица које је настало супстантивизацијом придева женског рода * л уба суфиксом -ица (Шћепановић 1997, 60). Исти извор напомиње да је Љубица као женско име потврђено и у бугарском именослову, али не коментарише да ли је бугарско Любица исте мотивације као и српско Љубица. Бугарско име Лю бица је према Ковачев 1995, фитонимске мотивације (исп. бли Любица у оквиру мотивационе групе II).

11 IT. Маретић мисли да је ово име /Сретен/ настало од истог корена од кога и придев сретан и именица срећа (Грковић 1977).

12 Жугић Р., Ономастичка грађа.

13 „Име /Биљана/ је постало популарно под утицајем песме „Биљана платно белеше“. На основу проучавања проф. Харалампиа Поленаковића ни у једној изворној народној песми не помиње се ово име па се може претпоставити да је оно уметничка творевина композитора Мокрањца“ (Грковић 1977). Овакво тумачење је неприхватљиво пође ли се од чињенице да је свако име мотивисано па да је самим тим и Мокрањец као творац овог имена морао име довести у везу са конкретним мотивом. Овоме у прилог иду новија истраживања настанка имена Биљана.

По наводима М. Шћепановића, Шимундић име Биљана изводи од именице биљ-е. Исти извор доноси и тумачење Недељковића који име доводи у везу са календарским празником Биљани петак, први петак пред Ђурђевдан, када се бере лековито биље (Шћепановић 1997, 45, 57). За надевање личног имена по празнику као временској одредници рођења, исп. нап. 15, у овом раду. Настанак овог имена везује се за биље и у бугарској антропонији (Ковачев 1995).

14 Бугарска имена Троян и Трояна поклапају се са јмл Тројан и Тројана на плану израза, али не и на плану садржаја. Бли по Ковачев 1995 мотивисана су редоследом рађања у породици (IV мотивациона група), док су јмл сврстана у групу заштитних личних имена (исп. њихова тумачења под нап. 57, 58, у овом раду).

15 „Име /Госпођинка/ је настало од назива хришћанских празника Мала и Велика Госпођа посвећених Богородици“ (Грковић 1977). „Раније се много гледало на празнике и према томе су кумови давали имена. Ако је дете било рођено пре Ускрса, кум ће дати име Величко, Велимир, Вељко за мушко, а ако је дете женско, Велика, Велинка. Деца рођена ... пре Велике Госпојине: Госпођинка, Госпава ... и сл.“ (Ђорђевић Д. М., Живот и обичаји народни у Лесковачкој Морави. -Београд (Српски етнографски зборник 70/31),1958, 419). Претходно размишљање да се нека имена, међу којима је и име Госпођинка, доводе у везу са одређеним празником као временском одредницом рођења, могу потврдити податком са теренских ономастичких истраживања да моја блиска рођака Госпођинка из села Лугара (56 година), слави 28. август када пада празник Велика Госпојина (у овом говору Госпођиндан) као свој имендан.⁵⁶

16 Душан је „изведено од истог корена који је у именицама дух и душа. Није искључено да је име изведено од назива празника Духови“ (Грковић 1977). Име је сврстано у ову мотивациону групу полазећи од друге могућности у тумачењу настанка имена Душан из претходног извора.

17 Душица је изведено од Душ(а) као скраћеног облика имена Душанка суфиксом -ица (Грковић 1977). Шћепановић ово име сматра изведеним од скраћене основе личног имена Душанка хипокористичким суфиксом -ица (Шћепановић 1997, 58). Мада претходна два извора име Душица сматрају изведеним именом од скраћене основе два различита имена, евидентно је да тумачења нису контрадикторна, јер се и у имену Душа и у имену Душанка налази исти корен душ(а). Ово нам даје за право да име Душица можемо сматрати изведеним од душ(а) суфиксом -ица, исто онако као што је мушко име Душан изведено од душ(а) и суфикса -ан.

18 „Зора /је/ хипокористик/ од Зорислава, а може бити да је назив за доба дана узет за лично име. Неки сматрају да је Зора била астрална богиња у словенској митологији“ (Грковић 1977).

19 Зоран /је/ „изведено од словенске основе која се налази у именима Зоривој, Зорислава, итд. (зор + ан)“ (Грковић 1977).

20 Зорица /је/ изведено од Зор(а) суфиксом -ица (Грковић 1977). Овакво мишљење прихвата и Шћепановић (Шћепановић 1997, 59). Први извор допушта и могућност да је Зора настала по називу за доба дана што би значило да је Зорица изведено од основе апелатива зор(а) суфиксом -ица, тим пре што се ова основа налази и у имену Зорислава.

21 У имену Даница јев општесловенски назив за јутарњу звезду узет за лично име (може бити да је Даница била астрална богиња словенског пантеона)в (Грковић 1977).

22 Маја је настало од Марија, или по месецу мају као временској одредници рођења (лат. Маиа - римска богиња по којој је настало име месеца маја) (Грковић 1977). Аутор овога рада на терену бележи (пунктови Лебане и Лесковац) скр. Мара од Марија, као и хип. Маре, Маке, Мариче, али не и Маја. Маја је на терену забележено као релативно младо име које се везује за име месеца маја у коме је особа

рођена. Име је овако протумачено и у бугарској антропонимији (Ковачев 1995, исп. стр. 15, у овом раду).

23 Имена Горан, Горча, Горица су изведена суфиксима -ан, -ча, -ица од имена Гор(а) за које у (Грковић 1977) читамо: „Вук Караџић каже да тако највише прозову онога који се роди у планини око стоке, а може бити и хип. од Григор, Григорије итд.“

24 Грубан је заштитно име које је „изведено од корена груб + ан“ (Грковић 1977).

25 Груја је хипокористик „од Грубан, Грубаш итд.“ (Грковић 1977).

26 Грујица је „изведено од Груј(а) + ица“ (Грковић 1977). Тумачење да је ово име „даљи хипок. на -ица од хипокористика на -а / -о: Груја < Грубан, Грубаш“ (Шћепановић 1997, 49) је поступно и прецизно одређење овог имена из полазног тумачења претходног извора. Шћепановић имена Грубан Грубаш, Грујица одређује по мотивисаности као „заштитна имена са псл. придевом * груъ(јв) у основи“ на шта (Грковић 1977) не скреће пажњу.

27 Завиша је настало према имену Завид (Грковић 1977). „Могућно је, да име Завиша ... и није непосредно наслоњено на глаг. завидети, него на име Завид ... које имају ... и Чеси и Пољаци ... а осим њих и Руси ... Име је Завид профилактичко, т.ј. значи „сui invidetur“, да чељадету не би никако зло наудило“ (Маретић 1886, 145).

28 У имену Камен „именица камен узета /je/ као заштитно име. Није искључено да је превод грч. имена Петрос.“ Имена Каменко и Каменча су изведена од имена Камен суфиксима -ко и -ча (Грковић 1977).

29 Име Гвозден је преводни еквивалент бли Желяз које је по мотивисаности сврстано у групу (I. 2. 1). У имену Гвозден придев гвозден је узет за заштитно лично име (Грковић 1977).

30 Име Гвоздена је преводни еквивалент бли Желяза које је по мотивисаности сврстано у групу (I. 2. 1.). Гвоздена је женски облик према мушком имену Гвозден (Грковић 1977). Може се претпоставити и да је име настало директном онимизацијом придева гвоздена.

31 Име Гвозденка је заштитно име које је изведено од мушког имена Гвозден суфиксом -ка.

32 Ненад /je/ име „од корена који се налази у глаголу надати се са негацијом; заштитно име као Немил, Нерад, итд.“ (Грковић 1977).

33 За име Немил исп. нап. 32, у овом раду.

34 Име Огњан је супстантивизирани придев у чијој је основи именица огањ. Заштитно је име као и Огањ у коме је „општесловенска реч огањ узета за заштитно лично име“ (Грковић 1977).

35 Име Огњана је „настало према мушком имену Огњан“ (Грковић 1977).

36 Огњенко је заштитно мушко име које је изведено од Огњен суфиксом -ко (Грковић 1977).

37 Дарко је „изведено од корена дар + ко“ (Грковић 1977).

38 Дарина је „изведено од корена дар + ина“ (Грковић 1977). ЕССЈа псл. * дари-на третира као изведеницу од глагола * дарити (Шћепановић 1997, 58).

39 Даринка је „изведено од корена дар + инка“ (Грковић 1977). ЕССЈа наводи сх. име Даринка као суфиксалну изведеницу од * дарина при чему се псл.*дарина сматра

као изведеница од глагола *дарити. Даринка : Дарос(л)ава као Милинка : Милос(л)ава (Шћепановић 1997, 58).

40 Дарка је изведено од корена дар + ка (Грковић 1977). У прикупљеној антропонимској грађи на пунктовима околине Лебана и Лесковца, Дарка је забележено као скраћено име од Даринка (Жуџић, Ономастичка грађа).

41 Име Жељко је изведено од именице жељ(а) суфиксом -ко (Грковић 1977 и Шћепановић 1997, 50), с тим што први извор допушта и могућност да је ово хипокористик од Желимир.

42 Новица је изведено од придева нов суфиксом -ица (Грковић 1977).

43 Новко је изведено од придева нов суфиксом -ко (Грковић 1977).

44 „Обрад ... се наслања на глагол обрадовати се, а може бити и да је превод грч. имена Иларион > Хилариус - онај који је учинио да се обрадујемо“ (Грковић 1977). „Обрад је пријевод од гр. Илариос, лат. Hilarius, лат. прид. hilaris „весео“ (Иван Остојић, Прилог ономастици шибенског краја. -Крапина, 1980, 135). М. Шимундић, коментаришући Остојевићево тумачење имена Обрад, преузето од Скока, сматра неодрживим, „јер се Обрад налази и у бугарскоме и староме руском именарству, у староме је чешком Обрад(ец). Обрад је сложен од приједл. об- и прид. рад (успор. обрадовати)“ (Мате Шимундић, Непозната особна имена и презимена шибенског краја, Ономатолошки прилози. -Београд (Српска академија наука и уметности. Одељење језика и књижевности. Одбор за ономастику), 1983, књ. IV, 180. Обрад је настало од словенског глагола обрадовати (Шћепановић 1997, 53). Пажљивим читањем прве могућности из првог извора о настанку имена Обрад може се закључити да особа с тим именом (новорођено дете) треба саму себе да обрадује. Као и код сваког имена, тако се и овим именом изражава жеља даваоца имена, у случају имена Обрад, да особа с дотичним именом треба некога да обрадује, да учини да се неко обрадује, а не да саму себе обрадује. Тумачење истог извора да је име превод грч. имена Иларион у значењу - који је учинио да се обрадујемо, није довољно уверљиво. Ако бисмо хтели да дефинишемо име Обрад као онај који је учинио да се обрадујемо, дефиниција би се поклопила са дефиницијом грч. имена Иларион. Није јасно зашто би се име Обрад сматрало преводом Иларион уколико постоји словенски глагол обрадовати. Потврде овог имена у бугарском (исп. Ковачев 1995 и Шимундић 1983 у овој напомени) као и у староруском и чешком (исп. Шимундић 1983 у овој напомени) иду у прилог тумачењу имена Обрад као имена словенског порекла.

45 Остоја је „настало према Станимир и Станислав, али са везивањем за глагол остати“ (Грковић 1977). „Шимундић ... име тумачи као предлошку конструкцију о- + стој - ати, онај који остаје. Заштитно име као Станица, Вук и сл., да се одржи носилац имена“ (Шћепановић 1997, 54). Ми бисмо још додали: заштитно име као и имена од глагола стојати Стојан, Стојана, Стојанка.

46 Име Станислав је сложено име од словенских основа (Грковић 1977). Код Маретића читамо да је ово сложено име од основа стати и слав(а) „фирмам глориам хабенс“, као и то да је стсл. станв = фирмитас (Маретић 1886, 128).

47 Имена Станко, Станоја изведена су од корена стан суфиксима -ко, -ица (Грковић 1977), док је женско име Станојка изведено од мушког имена Станој(е) моционим суфиксом -ка (Грковић 1977 и Шћепановић 1997, 62).

48 Име Стојан је „изведено од корена стој + ан“ (Грковић 1977). У питању је глагол стојати у зн. постојати, опстајати, трајати што ово име сврстава у мотивациону групу заштитних личних имена.

49 Стојана је „женски облик према мушком имену Стојан, или изведено од корена стој + ана“ (Грковић 1977).

50 Стојанка је изведено од мушког имена Стојан + ка (Грковић 1977).

51 Стојмен је „изведено од корена стој + мен“ (Грковић 1977). Заштитно име као Стојан, Стојана, Стојанка, Остоја са глаголом стојати у зн. Ипостојати, опстајати, трајатив.

52 Стојменка је „изведено од мушког имена Стојмен + ка“ (Грковић 1977).

53 Траја је скраћено име „од Трајан, а може бити и од глагола трајати као заштитно име“ (Грковић 1977).

54 Трајка је „изведено од Трај(а) + ка“ (Грковић 1977).

55 Трајил је „изведено од Трај(а) + ил“ (Грковић 1977).

56 Трајко је „изведено од Трај(а) + ко“ (Грковић 1977).

57 Тројан је варијанта имена Трајан које долази од рум.Траиан < лат. Траианус име римског цара, градитеља моста на Дунаву и освајача Дакије, а у народу ово име је повезано са глаголом трајати па је давано као заштитно име (Грковић 1977).

58 Тројана је „женско име према мушком Тројан“ (Грковић 1977).

59 У имену Продан је „трпни придев од глагола продати узет за заштитно лично име“ (Грковић 1977).

60 Најдан је „варијанта имена Најден“ (Грковић 1977). За мотивисаност имена исп. напомену б1, у овом раду.

61 Име Најден је „дијалекатски облик трпног придева глагола наћи. Даје се обично детету које родитељи оставе на путу из веровања да ће се сигурно одржати у животу ако га крсти онај ко први наиђе и нађе га“ (Грковић 1977).

62 У имену Нађен је „трпни придев глагола наћи узет за лично име“ (Грковић 1977). Исте је мотивисаности као и имена Најден и Најдан.

63 Име Најдана је „настало из истих разлога као и мушко име Најдан“ (Грковић 1977). Женски облик према мушком имену Најдан.

64 Име Најданка је „изведено од мушког имена Најдан + ка“ (Грковић 1977).

65 Име Обрен је „изведено од Обр(о) + ен, или /je/ хипокористик од Обретен“ (Грковић 1977). Исти извор за име Обретен наводи да је настало од основе глагола обрести у значењу наћи и да у том смислу спада у исту мотивациону групу као имена Најдан, Најден, Наход.

66 Обренија је „изведено од мушког имена Обрен + ија“ (Грковић 1977).

67 Обренка је „изведено од мушког имена Обрен + ка“ (Грковић 1977).

68 Ковачев 1995, 16.

69 Ковачев 1995, 599.

70 Маретић 1886, 84.

71 Речник српскохрватског књижевног и народног језика. -Београд (Српска академија наука и уметности. Институт за српски језик), 1971, књ. 7.

72 Милорад Радовановић, Социolingвистика. -Нови Сад (Књижевна заједница Новог Сада. Дневник), 1986, 140 - 141.

73 Радмило Маројевић, Лична имена у систему антропонимских категорија прасловенског језика, Српски језик. -Београд - Никшић (Филолошки факултет. Филозофски факултет), 1998, бр. 1 - 2, 10.

74 Dzon Serl, Говорни чиновни. -Београд (Нолит), 1991, 137 (скраћено: Серл 1991).

75 Серл 1991, 255.

76 Ролан Барт, Књижевност, митологија, семиологија. -Београд (Нолит), 1971, 349 (скраћено: Барт 1971).

77 Серл 1991, 250.

78 Сваки језички знак је априори произвољан, а апостериори обавезујући (Барт 1971. 351).

79 Радмила Жуџић, Надимци у околини Лебана и Лесковца, Ономатолошки прилози. -Београд (Српска академија наука и уметности. Одељење језика и књижевности. Одбор за ономастику), 1999, књ. XV.

80 Серл 1991, 250.

RÉSUMÉ

Radmila Žugić

QUELQUES PARALLÈLES ENTRE L'ANTHROPOONOMASTICON BULGARE ET CELUI DE LA MORAVA - SUD SUR LE PLAN MOTIVATIONNEL ET CONSTRUCTIF

La révision des prénoms bulgares et de ceux de la Morava - Sud, en ce qui concerne les types motivationnels, a fait voir dans le cadre du type général particulier, la coïncidence de ces deux registres des noms dans six sur sept groupes de classification, au total. C'est à dire, le type des prénoms qui, dans le registre des noms bulgares, représentent les prénoms ou les noms de famille, appropriés de certains personnages historiques ou des personnages des oeuvres littéraires, des hommes politiques en vogue, des musiciens etc. (groupe VII), n'est pas confirmé dans le système.

Ces deux registres des noms présentent l'indépendance sur le plan des groupes motivationnels qui ne coïncident que dans le domaine du motif général tandis que les différences sont évidentes dans la productivité de certains éléments du motif général, de même qu'à l'égard de leur présence ou absence: 1. conditionnées par la beauté des yeux (I. 1. b.) et des cheveux (I. 1. b.) en tant qu'éléments du motif général de la beauté corporelle, ils montrent un usage assez grand par rapport au lms et elle est réalisée d'un côté par la concrétisation des deux éléments par l'intermédiaire de la couleur et de l'autre par la comparaison de l'autre élément avec les qualités distinctives de la soie et de son synonyme - le voile (sur les autres différences dans le cadre de ce groupe ex. I. 1. a. et I. 1. dans le même ouvrage); 2. dans lms à la différence du lb elles ne sont pas remarquées, sauf quand il s'agit de l'appelatif de parenté (ex. 1. 2. 2., dans cet ouvrage). 3. à la différence du bulgare, dans son registre des noms, les professions relativement nouvelles ne sont pas inscrites. 4. le lb d'origine phytanimique, sont presque trois fois plus productifs que le lms de la même motivation. 5. les prénoms sont inspirés par la saison où le nouveau - né est mis au monde et ils sont plus productifs dans le registre des noms bulgares (ex. le groupe de

motivation des prénoms bulgares d'origine toponymique, hydronymique et ethnonymique d'origine étrangère se fait remarquer) le registre des noms du territoire de la Morava - Sud marque rien que deux noms pareils - la Grecque et la Salonique (celle qui vient de Grèce et de Salonique). Dans le groupe de motivation de prénoms protecteurs, le registre des noms du territoire de la Morava - Sud, à la différence du bulgare, ne confirme pas les dénominations qui se rattachent à l'habitude de l'achat des enfants, ainsi que les prénoms provenant de la croyance que l'enfant ne mourrait pas si on lui donne le nom d'un animal qui vient de crever (ex. dans l'ouvrage lb).

Ayant en vue la structure des prénoms bulgares et ceux de la Morava - Sud, on a constaté trois types communs de formation: 1. le type de prénoms faits par l'onimisation, c'est à dire par l'acceptation des unités lexiques toutes faites de prénom; 2. le type de formation des noms composés à partir des deux racines ou radicaux slaves; 3. le moyen morphologique de la création des prénoms n'est commun aux deux anthropoonomasticons qu'en principe, car les deux registres des noms sont indépendants au point de vue de la réalisation des suffixes dans les prénoms qui, avec de rares coïncidences, paraissent être spécifiques pour l'un ou l'autre des systèmes des prénoms (voir des remarques de conclusion à la page 36 de cet ouvrage). 4. les prénoms formés par la conjonction des deux prénoms déjà existants, ou des éléments morphologiques du premier et de la fin de l'autre ne sont caractéristiques que pour lb

La recherche parallèle des prénoms bulgares et de ceux de la Morava - Sud nous permet de tirer la conclusion finale sous forme des deux remarques: 1. tout en négligeant la parenté des deux segments comparés de la réalité linguistique, le registre des noms de la Morava - Sud est la partie inséparable du registre des prénoms serbes sur le plan motivationnel et constructif. 2. Ayant en vue la partie considérable de la lexique synonyme avec la langue bulgare, lms sur le plan lexical entretiennent parfaitement un rapport avec l'état contemporain de la langue serbe.

A la fin de l'oeuvre l'auteur commente la définition déjà existante du prénom et donne sa propre interprétation de cette catégorie anthroponomique sur le plan grammatical, sémantique et linguistique général.